

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan
SOL 067, Socialt arbete med barn och unga
C-uppsats
Vårterminen 2006

”Porr är till för dem som vill se det - vill du inte se porr så titta inte”

18-årig respondent

Författare: Marcus Peterson

Handledare: Gunilla Lindén

Abstract

This essay deals with 18 year old boys' experience of their usage of pornography. My main focus was the pornography found on Internet, which includes pornographic films and nude pictures.

Both developmental and social psychological perspectives were applied in the study. These theoretical perspectives were chosen, because boys' view of sex, especially during their adolescence, are influenced by the increased supply of porn and that boys understanding of porn are influenced by values present in our society. The methods used were three focusgroups and a short survey with simple questions regarding pornography. The choice of methods was based on my standpoint that an open discussion concerning porn was less offensive of integrity, in comparison of working with individual interviews. Five questions at issue formed the base of the open-ended discussions. The respondents were finally twelve young men, all aged 18, divided into three focusgroups.

The result showed that the boys themselves found that they are influenced by their usage of pornography, however they felt they were more affected when younger and not having the same sexual experience as today.

Förord

Mitt uppsatsarbete har både varit intressant och givande. Eftersom ämnet porr allmänt sätt fortfarande ses som ett kontroversiellt och ”fult” ämne har jag vid ett par tillfällen möts av avsky i form av höjda ögonbryn och rynkade pannor. När jag för min farmor förklarade vad jag skulle skriva om sa hon; ”Varför ska du skriva om sådant trams, skriv istället om något trevligt ämne.”. De här orden tackar jag henne för, då hennes uppfattning om detta ämne kan jämföras med den allmänna uppfattningen i vårt samhälle och jag har av intresse att jämföra dessa värderingar med 18-åriga killars värderingar om porr.

Mitt intresse för detta ämne grundar sig på att jag tror den ”tysta publiken” som använder sig av porr är större än vad som framgår i den öppna debatten mot porr. För att knyta an detta intresse med denna termins delkurs, socialt arbete med barn och unga, valde jag att skriva om 18-åriga killars egna uppfattningar kring porr.

Jag vill tacka min handledare Gunilla Lindén som med sin kunskap under hela uppsatsarbetet funnits till hands som bollplank. Jag vill också tacka journalisten Mats Zetterberg som med kritiska glasögon granskade det språkliga i uppsatsen.

Ett stort tack går även till mina kontaktpersoner ute på fältet som hjälpte mig att hitta ungdomar till de tre fokusgrupperna. Sist men inte minst vill jag tacka ungdomarna som deltog i fokusgrupperna, för att de var villiga att delge mig sin syn på porr.

Innehållsförteckning

	Förord	2
1	Inledning	5
1.1	Problemformulering	5
1.2	Perspektivval och avgränsningar	6
1.3	Syfte	7
1.4	Frågeställningar	7
2	Metod	7
2.1	Metodval	7
2.2	Urval	8
2.3	Genomförande	8
2.4	Bearbetning och analys	9
2.5	Resultatens tillförlitlighet	9
2.6	Etiska överväganden	10
2.7	Källkritik	10
3	Bakgrund	11
3.1	Pornografins historia	11
3.2	Debatten om porr	13
3.3	Bilden av mannen respektive kvinnan i porrfilm	16
3.4	Porrens tillgänglighet	18
3.5	Skolans sexualundervisning	18
4	Tidigare forskning om unga män och kvinnor	19
4.1	Sexualvanor	19
4.2	Porranvändandet på Internet	21
5	Teoretisk referensram	22
5.1	Socialpsykologiskt perspektiv på ungdomarnas Identitetsutveckling	22
5.1.1	<i>Social integration</i>	23
5.1.2	<i>Social friställning och värdeambivalens</i>	24
5.2	Utvecklingspsykologiskt perspektiv på ungdomars identitetsutveckling	25

5.2.1	<i>Tidig adolescens/Preadolescens</i>	26
5.2.2	<i>Högadolescens</i>	27
5.2.3	<i>Senadolescens/Postadolescens</i>	28
5.3	Manlighet som ideal	28
6	Empiri	30
6.1	Redovisning av enkäter	30
6.2	Redovisning av fokusgrupper	33
6.2.1	<i>Hur ser killarnas porranvändande ut?</i>	33
6.2.2	<i>Hur anser killarna att deras användande av porr påverkar dem rent allmänt?</i>	36
6.2.3	<i>Hur anser killarna att porr påverkar deras syn på sex?</i>	36
6.2.4	<i>Hur anser killar att porr påverkar deras syn på tjejer?</i>	37
6.2.5	<i>Vilka frågor som rör porranvändandet skulle killarna vilja ställa till en anonym sexexpert?</i>	38
7	Analys	38
8	Avslutande diskussion	41
8.1	Avslutande diskussion	41
	Källor	43
	Bilagor	46
	<i>Enkät</i>	
	<i>Informationsbrev</i>	

1 Inledning

1.1 Problemformulering

Bland ungdomar kan vi tydligt märka en attitydförändring kring ämnet sex. Porr är en starkt bidragande orsak till denna förändring, men även andra faktorer som t. ex. vissa musikgenrer spelar in, för att inte tala om kulturella och sociala skillnader. En del av den musik som ungdomar lyssnar på idag, som rap, hiphop och RnB, glamoriserar kriminalitet och förmedlar ofta en direkt kvinnoförnedrande syn. Detta kan i sin tur påverka ungdomars förändrade attityder kring sex. Vi lever i ett mångkulturellt samhälle med olika uppfattningar om sexualitet för mannen och kvinnan. Vad som är normalt och accepterat i en kultur kan vara förkastligt i en annan. Sociala skillnader kan ha stor betydelse då ungdomar i utsatta miljöer ofta använder sig av ett råare språk.

Jag anser att den tuffa attityd till olika sexuella handlingar som är utmärkande för unga killar på fritidsgårdar, i skolan, i offentligheten och verbalt i form av nedsättande ord som exempelvis "bitch" även påverkar deras relation till det motsatta könet. Tjejer i tonåren får ofta höra nedvärderande ord från unga killar, men även tjejer sinsemellan kan använda sig av liknande ord. Faran med detta som jag ser det är att dessa uttryck med tiden kommer bli allt mer accepterade. Det är viktigt att vara medveten om att vissa ord som ungdomarna slänger sig med kan ha en helt annan innebörd för dem själva än för oss äldre. Oftast handlar det om engelska ord av sexuell natur. I Sverige används religiöst färgade skällsord som t. ex. "fan" och "helvete", medan engelskan gärna använder sig av sexistiska ord som "fuck". Ordet kan allt efter sammanhanget och situationen betyda både "knulla" och svärordet "fan". På samma sätt kan ordet "bitch", i svensk översättning lika med "hora", ha olika betydelse - som skällsord i "hon är en bitch", men även som hälsningsfras i "hur är läget, bitch?".

Den tuffa attityd som killarna visar upp utåt kan också ses som en fasad, något som de gömmer sig bakom i kompisgänget. Jag frågar mig om dessa killar verkligen behåller den här tuffa attityden i en parrelation. Jag tror snarare det är så att unga killar agerar på flera olika sociala arenor där de måste upprätthålla skilda identiteter. Att killar visar en tuffare attityd bland kompisarna behöver inte innebära att de för med sig denna attityd till mötet med flickvännen eller att de tuffa orden övergår till praktisk handling i en sexuell relation.

Bland de otaliga unga killar som jag har träffat i mitt arbete inom Socialförvaltningen i Lund har jag sett åtskilliga exempel på att deras attityd förändrats när de gått in i relationer med tjejer. Det rör sig om killar som har legat i riskzonen för att utveckla ett avancerat kriminellt beteende. Jag har ofta noterat att deras tuffa attityd från kompisgruppen helt försvunnit eller tonats ner när jag senare träffat killarna tillsammans med deras flickvänner.

Hur porr påverkar barn och ungdomar finns det inget enhetligt svar på, men enligt den undersökande studien ”*Ungdomar och sexualitet*” fanns det ett tydligt samband mellan pornografikonsumtion och en tendens att pröva vissa sexuella handlingar, som t. ex. analsex (FHI, 2006:18).

Det hävdas ofta från radikala kvinnokretsar att pornografin ligger till grund för många brott begångna mot kvinnor - som våldtäkter och gruppvåldtäkter - men är det verkligen så enkelt? Om pornografin skulle försvinna helt; skulle då även våldtäkter och gruppvåldtäkter försvinna?

I min uppsats tänker jag fördjupa mig i pornografins påverkan och effekt på unga killar. Jag tror att mycket av kritiken mot pornografin ofta grundar sig på kritikerns egna värderingar och inte alltid på konkreta fakta. Jag är också skeptisk till att pornografi enbart skulle vara något negativt utan jag menar att det beror på vem brukaren är.

I diskussionen om pornografi råder en viss dubbelmoral. Brukaren kan vara medveten om kvinnoförnedrande inslag i porrindustrin men ändå välja att titta på porrfilm. Jag vill jämföra detta med människor som tycker att hanteringen av djur i samband med slakt bland är helt förkastlig men likväl fortsätter att äta kött eller alla de som röker fast de mycket väl vet att tobaksindustrin årligen skördar åtskilliga liv.

I min uppsats har jag valt att lägga fram mina teser utifrån ett utvecklings- och socialpsykologiskt perspektiv. Jag tror att killars syn på sex, speciellt i de tidiga tonåren, definitivt påverkas av det ökade utbudet av pornografi men även av rådande värderingar i det omgivande samhället.

1.2 Perspektivval och avgränsningar

Jag har begränsat mitt arbete till att enbart gälla killar då ett könsperspektiv skulle bli allt för omfattande.

I stället har jag valt att fokusera på 18-åriga killar då jag vill slippa krav på deras föräldrars medgivande till medverkan i min uppsats. Min förförståelse säger mig att majoriteten av killarna i denna ålder redan haft en sexuell relation och att de någon gång avsiktligt eller icke avsiktligt kommit i kontakt med pornografi. Jag har valt att inte gå in på kulturella och sociala skillnader, vilket i sig hade varit väldigt intressant, men det är ett allt för omfattande område.

I min uppsats har jag valt att använda benämningen *porr* i stället för pornografi då detta är mer allmänt använt. För vidare information om historik och diskussion kring begreppet porr se avsnitt 3.1 ”Pornografins historia”.

Jag har i avsnittet ”Debatten om porr” valt att inte undersöka och belysa porrindustrin då detta område också är allt för stort. I stället har jag valt att inrikta mig på den synliga porren i form av bilder, texter samt filmer och framför allt den porr som finns att tillgå på Internet.

1.3 Syfte

Mitt syfte är att ur ett utvecklings- och socialpsykologiskt perspektiv undersöka hur 18-åriga killar upplever att de påverkas av sin användning av porr.

1.4 Frågeställningar

- Hur ser killarnas användande av porr ut?
- Hur anser killarnas att deras användande av porr påverkar dem rent allmänt?
- Hur anser killarna att porr påverkar deras syn på sex?
- Hur anser killarna att porr påverkar deras syn på tjejer?
- Vilka frågor som rör porranvändandet skulle killarna vilja ställa till en anonym sexexpert?

2 Metod

2.1 Metodval

Jag har valt att arbeta med tre fokusgrupper med mellan fyra och sex 18-åriga killar i varje grupp. Jag har också använt mig av en enkel enkät vars syfte varit att ge mig svar på ett antal konkreta frågor kring killarnas porranvändning. Jag var i enkäten inte intresserad av vem som sagt vad utan enkäten besvarades anonymt.

I fokusgrupper bedrivs en form av gruppdiskussion, där respondenterna i gruppen diskuterar ett bestämt ämne, i detta fall porranvändning. Genom diskussion får forskaren fram information som han/hon kanske inte skulle ha fått vid val av en annan metod. Individerna i fokusgruppen blir en del av en kollektiv bild, men fortfarande finns det möjlighet för den enskilde individen att ge uttryck för sina egna tankar och värderingar. Gruppledarens uppgift är att genom följdfrågor styra gruppens diskussion. Viktigt vid fokusgrupper är att respondenterna är genuint intresserade av ämnet som ska diskuteras. I detta fall när det handlar om ett så pass känsligt ämne som porranvändning kan en fokusgrupp upplevas som mindre identitetskränkande än en intervju. Rekryteringen kan ske via en kontaktperson som utifrån kriterierna för urvalet söker upp de respondenter som ska ingå i gruppen (Billinger, 2005).

Fördelen med fokusgrupper är att oklarheter kring olika frågor kan förklaras av gruppledaren och att denne under intervjun kan ställa följdfrågor för att få utförligare svar.

Nackdelen med fokusgrupper kan vara att gruppledaren inte förmår behålla kontrollen över diskussionen och att riktigt känsliga ämnen tenderar att skämmas bort.

Fördelen med en enkät kan vara att respondenterna ger ärligare svar. Nackdelen kan vara att respondenterna inte förstår frågorna till fullo och inte heller har modet att fråga.

2.2 Urval

Jag hittade respondenterna till mina tre fokusgrupper genom att kontakta tre personer som dagligen har att göra med ungdomar. Dessa tre kontaktpersoner arbetar på Fältgruppen i Lund, Linerogården i Lund och Östra Torngården, också i Lund. Kriterierna för urvalet var att fokusgrupperna skulle innehålla mellan fyra och sex killar i 18-årsåldern och att de var villiga att fylla i en enkel enkät och sedan medverka i en öppen diskussion om porr.

Mitt slutliga urval bestod av tolv 18-åriga killar uppdelade i tre fokusgrupper. Grupp ett bestod av tre killar (två bortfall), grupp två bestod av fyra och grupp tre bestod av fem killar. Bortfallen i grupp ett berodde på att dessa två killar inte hade möjlighet att delta vid den bestämda tidpunkten. Svårigheter var inte att få tag i killar till fokusgrupperna utan snarare att hitta tider som passade samtliga.

2.3 Genomförande

Jag började med att presentera mig själv och uppsatsens syfte. Respondenterna fick ett informationsbrev med information om min uppsats, var och hur respondenterna kunde nå mig vid eventuella frågor och vem som var min handledare.

Två fokusgruppsintervjuer gjordes i avskilda rum i respektive verksamhetslokal. Den tredje gjordes i en av respondenternas hem. Vi samlades runt bandspelaren och jag lät respondenterna presentera sig med namn, för att jag senare skulle ha möjlighet att sortera ut vem som sagt vad. Respondenterna behövde inte säga sina riktiga namn om de inte ville men de var tvungna att komma ihåg namnet de uppgivit då jag skulle använda deras valda namn i utskriften av intervjuerna. Innan vi började den öppna diskussionen fick respondenterna fylla i en enkel enkät med konkreta frågor om deras porranvändning. En del av de frågor som var med i enkäten kom sedan spontant upp i den öppna diskussionen. Intervjun grundade sig på mina fem frågeställningar och utifrån dem ställde jag sedan följdfrågor. Jag satte ingen tidsgräns på den öppna diskussionen utan lät den fortgå så länge det fanns intresse i gruppen. Efter ungefär efter en timme kunde jag märka att engagemanget avtog. Jag avrundade då diskussionen med min sista fråga och respondenterna fick sedan ställa frågor till mig.

2.4 Bearbetning och analys

I fokusgrupperna spelade jag in respondenternas svar på kassetband. De inspelade intervjuerna skrev jag sedan ut för att underlätta redovisning av empiri. I det skrivna materialet valde jag att ta bort skratt och ord som saknade relevans. Jag använde mig av mina fem frågeställningar i intervjuerna och dessa frågeställningar låg även till grund för min redovisning av insamlad empiri och analys. Respondenternas svar i enkäterna jämfördes med varandra, vilka redovisats i avsnittet ”Redovisning av enkäter”. I avsnittet ”Redovisning av fokusgrupper” tog jag upp vad killarna framfört i den öppna diskussionen. Det redovisade materialet från enkäterna och fokusgruppsintervjuerna låg sedan till grund för analysen där jag kopplade samman det redovisade materialet med litteratur och tidigare forskning.

2.5 Resultatens tillförlitlighet

Respondenterna i gruppintervjuerna kände varandra sedan tidigare och i vissa fall var killarna nära vänner. Detta kan ha påverkat deras svar både positivt och negativt. Positivt i den bemärkelsen att killarna redan kände varandra och på så sätt kände sig trygga i gruppen. Negativt i kraft av en press att svara ”rätt” eller visa sig ”tuff” inför kompisarna. Porr är ett ämne som vi inte alltid talar öppet om och eftersom jag var utomstående kunde detta antingen underlätta eller försvåra den öppna diskussionen. Underlättat på så sätt att respondenterna inte kände mig och därför inte behövde oroa sig för vad jag skulle tycka om deras tankar och värderingar eller försvårat då respondenterna skulle kunna känna sig hämmade att svara helt ärligt på frågorna eftersom de inte ville göra bort sig inför mig. Jag tror att min ålder, jag är ju hela 32 år, och det faktum att jag aldrig tvekade i diskussionerna underlättade kommunikationen. Hade jag varit ännu äldre eller av det motsatta könet skulle svaren kanske ha sett annorlunda ut. Jag kan även tänka mig att det var lättare för respondenterna att föra en öppen diskussion om sitt porranvändande när de märkte att jag faktiskt var insatt i ämnet.

Att killarna handplockats av mina kontaktpersoner kan ha påverkat resultatet då de säkert valts ut p.g.a. att de har lätt för att tala med främmande personer, att de förmodligen redan visat sig positiva till användandet av porr och att de inte kände något obehag för att tala öppet om det. Då jag endast använt mig av tre fokusgrupper med sammanlagt 12 respondenter kan studien inte ge någon helhetssyn avseende killars uppfattning av porr. I redovisningen av fokusgrupperna har jag presenterat en generell bild av vad respondenterna svarade, även om alla naturligtvis inte var lika pratglada.

2.6 Etiska överväganden

Jag är medveten om att det valda ämnet är kontroversiellt och kan för individen uppfattas som känsligt. I fokusgruppsintervjuerna valde jag därför att inte ställa påträngande frågor om respondenternas sexliv, utan höll mig till allmänna frågor om deras användande av porr. Som utgångspunkt hade jag mina fem frågeställningar och respondenterna fick utifrån dem föra en öppen diskussion. Under den öppna diskussionen använde jag mig av följdfrågor för att på så sätt få utförligare svar av respondenterna. En del av dessa följdfrågor skulle, om de togs ur sitt sammanhang, kunna ses som på gränsen till integritetskränkande. Ett exempel kan vara frågan om respondenterna känt behov av att själv testa något de sett på porrfilm. Denna fråga var inte riktad till en specifik individ, utan frågan var ställd så att hela gruppen hade möjlighet att svara. Eftersom att jag inte ställde riktade frågor till en specifik individ gavs respondenterna möjlighet att delge mig en generell uppfattning, d v s börja meningen med; ”jag har hört”, ”man brukar”, ”jag känner en som” o s v. Bortsett från att jag i intervjuerna använde mig av följdfrågor för att få utförligare svar, lät jag killarna själva styra diskussionen.

I efterhand har jag tänkt att ett säkrare sätt att undvika integritets kränkande frågeställningar, kunde ha varit att använda sig av olika generella påståenden beträffande porr som respondenterna sedan fått diskutera i fokusgruppen, snarare än ställa direkta frågor angående porranvändning. Respondenterna hade dock under hela intervjun möjlighet att avbryta sitt deltagande eller att inte svara på särskilda frågor. Min uppfattning är att intervjupersonerna tyckte att ämnet var roligt att diskutera.

Både i intervjuerna och i enkäten valde jag att ta upp frågan om användande av fildelningsprogram. Jag är medveten om att det i Sverige är olagligt att använda sig av sådana, men eftersom ungdomar använder sig av den här typen av program för att hitta bl a porr, var det intressant för mig att fråga kring användandet.

Jag har valt att inte nämna respondenterna vid namn, då detta är irrelevant för uppsatsens syfte. All insamlad data kommer att förstöras efter examination.

2.7 Källkritik

Mycket av den statistik jag lutat mig på kommer från Folkhälsoinstitutet (FHI), Barnombudsmannen (BO) och Medierådet. Jag har försökt hålla mig till relevant statistik och därmed valt bort statistik före år 1990. Det är här viktigt att tillägga att även statistik från 1990 kan ge en missvisande bild av läget idag då mycket har hänt de senaste sexton åren.

En del av det material som jag använt mig av i stycket ”Debatten om porr”, kommer från hemsidor på Internet, vissa med feministisk anknytning, men även hemsidor från RFSU och olika debattsidor har tagits i beaktande. Syftet med att besöka dessa sidor har främst varit för

att studera argument för och emot porr. Den statistik som tagits upp på dessa sidor har jag enbart använt mig av om det funnits källhänvisningar. Det var lättare att hitta argument *mot* porr och därför har jag känt mig manad att lyfta fram motargumenten först för att sedan ställa dessa mot statistik och argument *för* porr.

Den litteratur som jag använt mig av är främst skriven av forskare, men jag har valt att även använda mig av den populärvetenskapliga boken ”*Porr*” skriven av journalisten Mattias Andersson (2005). Jag har valt att använda mig av boken då jag tycker att författaren behandlar argument för och mot porr på ett bra sätt. Dessutom är hans vinkling något annorlunda jämfört med resten av den litteratur jag använt.

Mycket av den forskning som jag stött på härrör sig från mindre studier där bara ett fåtal är riksomfattande. De mindre studierna är intressanta som delar i en helhetsbild, men det är viktigt att vara medveten om att de var för sig inte ger någon representativ beskrivning av ungdomars sexualitet och porranvändande.

Ett annat problem som dykt upp i sökandet efter statistik är att vissa studier använder sig av medianålder och andra medelålder. Studierna har också olika ålderskriterier, t. ex. studien ”*Älskar, älskar inte*” (BO, 2004) där ålderskriterierna är 14-18 år. Skillnaderna kan vara avsevärda mellan de tillfrågade 14-åringarna och de tillfrågade 18-åringarna, vilket måste finnas med i bedömningen av resultatet.

3 Bakgrund

3.1 Pornografins historia

Pornografi är ett gammalt grekiskt ord varav ”*porne*” betyder sköka, prostituerad, kvinna till salu och ”*grafi*” betyder skildra (Andersson, M, 2005). Själva begreppet pornografi är i Sverige relativt modernt och dyker upp i Svenska Akademiens Ordlista första gången 1891. Där beskrivs ordet pornografi som ”ohöljd otillständig framställning av förhållanden o. handlingar som hör till sexuallivet”. (ibid:65).

Långt innan begreppet pornografi etablerades i västerlandet kan vi se exempel på skrifter som på sin tid ansågs vara olämpliga. Ett av de första pornografiska verken var Pietro Arentinos skrift ”*Sonetti lussuriosi*” från 1524. Denna innehöll 16 olika samlagsställningar och hamnade snabbt på kyrkans svarta lista (ibid.). Det förekom även skrifter som i den kristna världen skulle ha uppfattats som pornografiska, t. ex. ”*Vatsyayana Kama Sutra*” från c:a 300 e.Kr. Denna sanskritskrift från Indien som på svenska översatts till ”*Aforismer om kärlek*” är inget mindre än en manual för praktiserande av sexuellt umgänge mellan man och kvinna (www.wikipedia.org). Svårigheten är inte att leta upp historiskt pornografiska verk utan problemet är att formulera en definition av vad pornografi är. Pornografi är ett begrepp

som reviderats åtskilliga gånger sedan det första gången började användas och kommer med stor sannolikhet fortsätta revideras i framtiden. Erotik är ett närliggande begrepp och kan vara svårt att skilja från begreppet pornografi. Till skillnad från pornografi, som ofta ses som simpelt snusk, anses erotik höra till verk av konstnärlig kvalitet. Pornografi har sedan dess födelse använts för att bekämpa företeelser som olika grupper tyckt illa om, som exempelvis de framgrävda antika statyerna från Pompeji med dess erigerade könsorgan, Shakespeares sonetter, preventivmedelsrådgivning och böcker om homosexualitet. Dessa verk blev på sin tid upphov till heta debatter, men har idag inte längre kvar sin pornografiska stämpel (Andersson, M, 2005).

Från 1971 är pornografi laglig i Sverige medan den i Norge är hårdare begränsad. Här går gränsen för tillåten pornografi vid att könsorganen är i rörelse, vilket innebär att det går bra att sälja tidningar med fotograferat sex, men inte rörligt sex i form av film (ibid.).

Anja Hirdman, medieforskare på Stockholms Universitet, visar i sin avhandling *"Tilltalande bilder"* (2002) hur vissa bilder med sexuella motiv på 60- och 70-talet ansågs vara pornografiska, men som idag ses som naturliga inslag i exempelvis veckopress och reklamsammanhang. Hirdman menar att det vi uppfattar som pornografi, vilket varierar mellan olika tider och kontexter, kan ses som en medial form av sexualitet. Enligt Hirdman är; "sexualitet, eller snarare konceptet sexualitet, en historisk, social och kulturell konstruktion som fylls med olika innebörder vid olika perioder. Vad som anses pornografiskt vid en tid behöver nödvändigtvis inte vara det vid en annan" (ibid:10).

Något som är sexuellt stimulerande för en person kan för den andre vara ointressant eller rent av obehagligt. Ett exempel är barnpornografi som enligt svensk lag är förbjuden och som vi allmänt sett med all säkerhet vet är skadligt. Många barnfamiljer har bilder på sina barn i fotoalbumet då de badar nakna i badkaret eller då de på sommarhalvåret springer runt nakna på stranden. Dessa foton sparar föräldrarna för att behålla en trevlig tid i minnet, men om fotona kommer på villovägar och hamnar på en pedofilsajt på Internet blir dessa oskyldiga familjefoton stämplade som barnpornografi. Det finns de som anser att utvickningsbilderna i tidningarna Slitz, Café och Moore är på gränsen till pornografi medan andra tycker att detta är något estetiskt vackert (Andersson, M, 2005).

Hur pornografiska bilder och berättelser har sett ut har präglats av den omgivande världens värderingar och uppfattningar. I grunden rör det sig om bilder och ord av sexuell natur som skapats för att stimulera betraktaren. Porr handlar om *"en dragning till det extrema och förbjudna, fokus på maximal synlighet och en förmåga att fungera som förvriden spegelbild av ens drömmar och fantasier"* (ibid:88).

Det finns olika nivåer av porr. Vi har både hårdporr och mjukporr. Anja Hirdman (2005) beskriver i sin artikel "*Medialiserad sexualitet*" dessa två nivåer. Hon menar att hårdporr ofta visar tydliga samlagsställningar och erigerade manliga organ. Brukaren ska här se något som är "på riktigt" och detta skildras bl.a. genom av synliga bevis på mäns utlösning. Kvinnornas lust är i porrfilmer inte lika lätta att konkretisera och visas oftast genom ansiktsuttryck, kroppsposer och verbala ljud. När det gäller den mildare nivån, mjukporr, så väcker detta inte lika ilska reaktioner hos allmänheten. Enligt Hirdman ser vi i vårt mediala samhälle mjukporr dagligen i form av bilder där en eller flera personer ska ge betraktaren sexuella associationer. I vanligt språkbruk och värderingar ses inte de här bilderna som pornografiska trots att de återger ett sexuellt motiv (ibid.).

3.2 Debatten om porr

När det gäller ett så kontroversiellt ämne som porr är det givet att det finns krafter både för och emot. Kritiker kan vara mot allt som förknippas till porr eller så kan de ha invändningar mot producerandet, men likväl acceptera användandet. Det finns många olika uppfattningar och värderingar om vad som ska definieras som porr, vilket gör det ännu svårare att komma på ett konkret svar på vad som ska räknas som porr och som det därför är svårt att föra en diskussion om. Jag har i detta stycke valt att främst inrikta mig på de krafter som är för eller emot porrfilm. När jag skriver porrfilm, menar jag dels filmer som spelats in i syfte att ge sin publik sexuell upphetsning, dels de många amatörfilmer som avsiktligt eller oavsiktligt hamnat på den offentliga arenan. Syftet med dessa amatörfilmer har kanske inte varit att bli offentliga, men när de väl kommit i omlopp på de pornografiska Internet-sajterna eller i fildelningsprogram har de fått en pornografisk stämpel och jag väljer därför att benämna även dessa som porrfilm.

Enligt Petra Meyer (1996), samhällsvetare och porrförespråkare, finns det olika inriktningar vad det gäller porrfilm, varav den heterosexuella mjuk- och hårdpornografin utgör 85% av marknaden och den resterande delen består av s.k. avartspornografi som avföringssex, homosexuell/lesbisk/bisexuell pornografi, sadomasokism och andra sorters fetischismer. De porrfilmer som inriktar sig på faktiska övergrepp mot kvinnor står för en mycket liten del av den totala marknaden och detta beror på att de producerats i en gråzon mellan det legala och illegala. Filmer med faktiska övergrepp har oftast en anknytning till sadomasokism, vilket går ut på att iscensätta teman kring dominans och underordning, bestraffningar och belöningar. Här kan tilläggas att det oftast i dessa filmer är mannen som är i den underordnade positionen, vilket porrmotståndarna ofta tenderar att ignorera (ibid.).

När det gäller den heterosexuella mjuk- och hårdporren är den vanligaste ståndpunkten hos kritikerna att porren kan ses som ett uttryck för kvinnoförnedring. Denna ståndpunkt grundar sig på värderingar om att pornografi i huvudsak produceras av och för män. Dagens forskning visar dock att allt fler tjejer tittar på porr och att allt fler porrfilmsproducenter är av kvinnligt kön (Hirdman, 2003). I en svensk undersökning 1995, svarade 35 % av unga kvinnor i åldersgruppen 18-24 år jämfört med 33 % av män i åldersgruppen 50-65 år att de konsumerat porr det senaste året, vilket kan tyda på att porrkonsumenten håller på att anta en ny skepnad (Johansson, 2006).

De flesta porrmotståndare anser att porrfilmerna ger en traditionell bild av könsrollerna där mannen är dominant och kvinnan underordnad. Petra Mayer (1996) anser i stället att porren kan föra med sig en positiv effekt då den fungerar som en motkraft till de traditionella värderingar som idag finns gällande kön och sexualitet. En anledning till att kvinnor känner sig främmande för porr, är enligt Mayer, att den kvinnliga sexualiteten i vårt samhälle ska "emotionaliseras". I motsats till män ska kvinnor inte bli kåta; de ska bli förälskade. Kvinnans begär och lust uppstår som en sekundär reaktion på ett emotionellt engagemang. Våra sociala normer kräver att kvinnlig sexualitet endast ska förekomma inom etablerade förhållanden. Detta är inget annat än ett "patriarkaliskt trick" för att kontrollera kvinnor och deras sexualitet (Mayer, 1996).

Porrkritikerna fokuserar ofta på hur porren framställer kvinnor som objekt, det ojämlika sexet och hur unga flickor lär sig att vara sexuellt tillgängliga. Det talas mindre om vad unga killar lär sig av porrfilmerna, d.v.s. att vara känslökalla sexmaskiner, ständigt kåta, virila och presterande (Lundquist, 2004). I RFSU:s frågespalt blir det allt vanligare att unga killar som själva mätt sitt könsorgan ställer frågor om vad som är en normal storlek på penis. Killarna själva anser att deras könsorgan är mindre än "normalt" medan RFSU drar slutsatsen att deras storlek ligger inom det "normala". Då könsorganet för det mesta är slakt och killarna mäter könsorganet i erigerat tillstånd är det svårt att finna personer att jämföra sig med. Därför finner killarna med stor sannolikhet sina "förebilder" angående penisstorlek i porrfilmerna där mannen oftast har en storlek över det "normala". Andra frågor som de unga killarna ställer i frågespalten är hur de ska få till en större mängd sperma vid utlösning och vart man kan vända sig för penisförstoring (Bergström, 2006).

Ett argument från förespråkarna av porr, är att porrfilmer precis som vanliga Hollywoodfilmer bygger på en fiktiv verklighet. I båda fallen finns en valmöjlighet för brukaren att välja bort det han eller hon inte vill se. Därför kan vi inte förkasta hela porrindustrin på samma sätt som vi inte kan förkasta hela filmindustrin i Hollywood bara för att vi inte tycker om allt som görs där (Hirdman, 2003).

Det är här viktigt att vara medveten om att en del av det som visas i porrfilm även kan vara en del av en "normal" sexuell relation. Kritikerna för oftast diskussionen om porr på ett generellt plan och talar sällan om själva innehållet i filmerna. Kanske beror detta på att själva innehållet är för känsligt att tala om eller att kritikerna inte är bekanta med innehållet utan bara är för eller emot på ett principiellt plan (Lundquist, 2004).

När porrkritiker debatterar porrfilm vill de gärna visa upp de allra grävsta filmerna, t. ex. de sekvenser från dokumentärfilmen "*Shocking Truth*" som den 1/8 2002 låg till grund för en livlig debatt i TV3. De flesta av oss skulle säkert se dessa filmsekvenser som grova och våldsamma, men denna porrfilm är bara en liten del av det utbud som finns att tillgå för brukaren. På samma sätt som en porrförespråkare hade valt att visa "snällare" scener är det förståeligt att en porrmotståndare skulle välja att visa de allra grävsta scenerna då syftet är att få gehör för sina värderingar.

Enligt studien Ungdomar och sexualitet fanns det ett tydligt samband mellan pornografikonsumtion och en tendens att prova på vissa sexuella handlingar, som analsex (FHI, 2006:18). Företeelsen analsex är något som ofta tas upp i debatten om den förändring i sexuell aktivitet som vi idag kan notera hos vissa ungdomar i vårt samhälle. Journalisten Mattias Andersson ringde under sitt arbete med den tidigare nämnda boken "*Porr*" runt till ett antal ungdomsmottagningar och frågade om det fanns någon tydlig koppling mellan ett ökat utövande av analsex och porranvändande. Enligt honom är det svårt att få någon mer substans än att det till stor del mest handlar om andrahandshistorier (Andersson, M, 2005). Statistiken visar att analsex förekommer, men om det verkligen blivit vanligare är svårt att säga då äldre studier inte ställt frågor om just detta (FHI, 2006:18). Trots att det inte finns någon direkt statistik om att analsex blivit vanligare är det fortfarande så att ungdomarnas egna uppfattningar måste tas på allvar. Ämnet kan vara känsligt och därför kan de tillfrågade ungdomarna i dessa studier känna sig hämmade och vara obenägna att svara ärligt samtidigt som speciellt unga killar kan bre på i sina svar då de måste visa upp en tuff attityd inför kompisarna.

RFSU menar att allt fler unga killar och tjejer som söker rådgivning hos dem, har frågor om analsex. Det går därför att finna information om analsex på deras hemsida (www.rfsu.se, 3.), vilket jag tolkar som ett bevis på att analsex blivit mer accepterat än tidigare.

Oralsex ses idag som en naturlig del i sexuell samvaro hos de flesta människor som är födda från mitten på 1940-talet eller senare (www.x-sajting.net). Historiskt sett har synen på oralsex också förändrats. På 1970-talet blev oralsex vanligare då det var ett vanligt inslag i porrfilmerna. Detta kan jämföras med analsex som allt fler ungdomar idag verkar ha erfarenhet av och som är ett vanligt inslag i dagens porrfilmer (Bergström, 2006). Oralsex

räknades, precis som analsex, tidigare som en avvikande sexuell handling som var förknippad med homosexualitet (Andersson, M, 2005). Än idag finns det lagar i olika delstater i USA som förbjuder oralsex.

I debatten återfinns ofta kopplingar mellan våldtäkter/gruppvåldtäkter och det ökande utbudet av porr. I Sverige anmäldes år 2004 sammanlagt 10.419 sexualbrott, varav 2631 rubricerades som våldtäkt/grov våldtäkt. Tio år tidigare, 1994, anmäldes sammanlagt 7679 sexualbrott, varav 1812 rubricerades som våldtäkt/grov våldtäkt. Under denna tioårsperiod ökade anmälningarna rörande våldtäkt/grov våldtäkt med 819 anmälningar, vilket är en ökning med ca 40 %. Till skillnad från denna ökning har gruppvåldtäkterna som utförts av två eller fler personer under 1990-talet successivt minskat (www.bra.se). De gruppvåldtäkter som utförs av yngre killar uppmärksammas ofta av media och därför kan vi få en felaktig bild av att gruppvåldtäkterna har ökat. Vad det gäller den statistik som finns angående våldtäkt ligger antalet misstänkta och lagförda personer i åldersgruppen 15-20 år på en relativt stabil nivå medan själva gruppvåldtäkterna verkar minska. Personer mellan 15 och 20 år stod under 1990-talet för 17 % av de våldtäkter som anmäldes per år (www.fhi.se). Antalet ungdomar misstänkta för gruppvåldtäkt har under 1990-talet legat mellan 25-30 personer per år. När det gäller gruppvåldtäkter med mer än två förövare utgör dock ungdomarna 40 % av de misstänkta (FHI, 2006:18). Ökningen av våldtäkt/grov våldtäkt är givetvis oroväckande och alarmerande, men det går fortfarande inte att hitta konkreta statistiska bevis för att enbart porren skulle vara ansvarig för denna ökning. Att våldtäkterna har ökat på grund av det allt större utbudet av porr är mest en tolkningsfråga som förvisso måste debatteras, men det finns alltså inte tillräckligt med argument för att det verkligen skulle vara så.

En annan anledning till denna ökning kan vara den lagändring som trädde i kraft den 1 april 2005. Lagändringen innebär att en del gärningar som tidigare rubricerades som sexuellt utnyttjande, nu bedöms som våldtäkt (www.bra.se)

Argumenten från båda sidorna är många och jag har här endast belyst ett fåtal. Att det är lättare att peka på argumenten mot porr och porrfilm är förståeligt då majoriteten av brukarna inte talar öppet om sin användning. När det gäller forskning på detta område tror jag att det är betydligt enklare att få ekonomiskt bidrag om forskningen ska behandla argument mot porr än om den ska ta upp argument för. Detta borde också innebära att debatten runt porr ofta blir vinklad.

3.3 Bilden av mannen respektive kvinnan i porrfilm

Mannens könsorgan anses vara det centrala vad det gäller manlig sexualitet. Kvinnans sexualitet däremot associeras oftast med en mängd olika uttryck och koder som t. ex.

smekande händer, halvöppna ögon och skälvande läppar. Kvinnans sexualitet förknippas med mer än själva könet medan mannens sexualitet nästan bara förknippas med könsorganet. Det finns lustigt nog ingen accepterad symbol för manlig lust (Hirdman, 2005).

I porrfilmer exponeras den manliga sexualiteten. Trots att kvinnorna i dessa filmer tilldelas en framträdande plats visuellt, handlar materialet till största delen om maskulinitet i form av kontroll och distans. Grundtemat i dessa filmer är inte kvinnan och hennes lust utan fixeringen på mannens könsorgan. Kvinnans uppgift blir att med hjälp av särade ben, upplyft bakdel och svankad rygg sända ut en kroppslig inbjudan till mannen. För att ge publiken en verklighetskänsla visas mannens penis då den synligt penetrerar kvinnan och att mannen i slutet av filmen måste få utlösning som syns. Detta synliggörande av mannens utlösning är av största vikt, då kvinnans njutning är så mycket svårare att visa. Kvinnans njutning illustreras i stället genom ansiktsuttryck, kroppsposer och verbal njutning (ibid.). Mannens uppgift är att visa upp en avpersonifierad och oftast muskulös kropp som utstrålar aktivitet och kontroll. Det är vad mannen gör i själva sexakten som är det centrala - inte hur han upplever det han gör. Mannens njutning ska definieras i form av kontrollerad lust, en lust som handlar om självbehärskning och om att inte ge sig hän. Det är absolut förbjudet för den manliga skådespelaren att söka ögonkontakt med publiken, medan detta nästan är ett måste för kvinnan. Blickar mellan män anses innebära ett igenkännande av delad sexualitet, d.v.s. ett tecken på homosexualitet. Ögonkontakt med publiken skulle störa den dominanta blicken som förespråkar en heterosexuell identitet (ibid.). På samma sätt får männen i gruppsexscener, med två eller fler män, aldrig röra vid varandra, vilket är ett måste för kvinnorna i samma situation (Andersson, M, 2005). Männens relationer till varandra måste vara tydligt markerade som icke-kärlek och icke-sexuella och det är kvinnans uppgift att bedyra männens heterosexuella läggning (Hirdman, 2005).

Mannens könsorgan är som sagt en central del i porrfilmen, det är därför viktigt att könsorganet aldrig slaknar utan hela tiden står styvt och att finalen alltid sker genom synlig utlösning. Detta innebär att mannen i porrfilmen ständigt måste bevisa och försäkra publiken om sin potens och att kvinnans tillfredsställelse enbart ligger i mannens hantering av sitt eget könsorgan. Mannen ska i porrfilmen stå för vetskapen och kunskapen om vad kvinnan vill ha, han ska visa kontroll, uthållighet och distans till sina egna känslor och sin egen lust. Då mannens könsorgan ständigt står i centrum är storleken på könsorganet högst väsentligt på samma sätt som männen ofta har vältränade kroppar (Hirdman, 2000). Mannen ska visa både en inre och yttre styrka. Den inre styrkan står för kontroll av känslor och den yttre står för fysisk styrka i form av muskler och uthållighet. Detta kan kopplas till den traditionella

värderingen om vad manlig identitet ska innehålla (Andersson, J, 2005).

3.4 Porrens tillgänglighet

Porrr har blivit allt mer lättillgänglig och vi möter den idag i tidningar och tidsskrifter, på betal-tv som vuxenfilm - vanligare benämnt porrfilm - och de senaste åren i form av ett allt större utbud på Internet. Genom en sökning på ordet "sex" på söksajten Google.se fick jag 27/3 2006 upp 448 000 000 (448 miljoner) träffar. Då sökningen begränsades till ordet "porn", förkortning för engelskans "pornography", fick jag 90.400 000 träffar. Om sökningen görs på det svenska ordet "porrr" och vi begränsar oss till utbudet på svenska sidor fick jag fram 399 000 träffar som på något sätt har anknytning till detta ord. Här vill jag tillägga att om vi sedan beger oss in i denna djungel av sajter som vi får upp på ordet "sex" så handlar det inte alltid om fysisk sex. Ordet sex säljer vilket vi även kan se på löpsedlar m.m. Om ordet sex finns med i en mening görs detta ord större, då ordet i sig drar till sig uppmärksamhet som i exemplet "Vi granskar **SEX** nya mobiltelefoner". På samma sätt är ordet sex på nätet ganska missvisande då ordet sex även kan syfta på siffran sex.

Fortfarande är utbudet av porrr gigantiskt och då har jag ändå inte belyst alla de olika fildelningsprogram som ungdomar använder sig av för att ladda hem musik, filmer och spel. På fildelningsprogrammen, t. ex. DC++ och Kazaa, läggs material ut som någon vill dela med sig av och sedan kan andra på samma sida ladda hem detta material. Fildelningsprogrammen för med sig att besökaren inte längre behöver betala som man annars måste göra på betalsajter, i affärer eller i hyrbutiker. Risken med fildelningsprogrammen är att amatörbilder och amatörfilmer som gjorts i privat regi kan läggas ut i det offentliga rummet, vilket leder till att även de som inte vill vara aktörer kan bli det mot sin vilja.

3.5 Skolans sexualundervisning

I Sverige har vi haft obligatorisk sexualundervisning i skolorna sedan 1955, men både form och innehåll har förändrats kraftigt sedan dess. Den tidiga sexualundervisningen uppfattas med dagens värderingar som moraliserande, restriktiv och traditionell. Den tidens sexualundervisning förespråkade att ungdomarna helt enkelt skulle vänta med att ha samlag tills de gift sig. I läroplanen år 1977 formulerades nya mål för sexualundervisningen och här kunde vi se ett förändrat förhållningssätt till ungdomssexualitet. 1990 reformerades skolväsendet och sexualundervisningen decentraliserades. I stället för detaljerade instruktioner gav Skolverket riktlinjer för den nya sexualundervisningen, vilket innebar att ansvaret nu låg på den enskilda skolan. Sexualundervisningen skulle fokusera på olika smittospridningar och hur ungdomarna kunde förebygga sexuellt överförbara sjukdomar. Som

det ser ut idag har skolorna ingen schemalagd tid för sexualundervisning i timplanen. Den grundar sig fortfarande på ren biologi, där områden som känslor, relationer, sexdrift och olika tabun tas sällan eller aldrig upp (Rogala, 2006).

Ungdomar har med tiden hittat nya informationskällor rörande sex och kärlek, vilket vi kan se då den obligatoriska sexualundervisningen i skolorna förändrats mycket under åren som gått. Skolorna visar idag en mycket ojämn kvalitet i samlevnadsundervisningen, samtidigt som utbudet av porr ökat med åren, vilket i framtiden kan leda till att skolans roll som kunskapskälla på detta område kommer att minska. Samhället har via skolan en möjlighet att fylla ungdomars kunskapsbehov. Om inte skolan uppfyller dessa behov kommer ungdomarna själva att söka efter kunskap på andra sätt (FHI, 2006:18).

4 Tidigare forskning om unga män och kvinnor

4.1 Sexualvanor

Varje samhälle har sina oskrivna regler eller normer för sexuellt beteende. Vedertagna värderingar och uppfattningar ligger till grund för dessa normer och om samhällsmedlemmarnas egna intressen avviker från de här normerna anses de som onormala och oacceptabla. I boken *Manus för mognad* (Helmius, 2000) beskrivs fyra olika samhällssyner på sexualitet. Det talas om *repressiv*, *restriktiv*, *tillåtande* eller *stödjande* samhällssyn.

Den *repressiva* samhällssynen präglas av ett förnekande av sexualiteten och alla sexuella handlingar som inte syftar till reproduktion är avvikande och otillåtna. Samhället strävar efter att undertrycka sexualiteten som är förknippad med fruktan, skam och skuld.

Den *restriktiva* samhällssynen är mer osäker då sexualitet tillåts men endast under vissa villkor. Sexualiteten är accepterad men ändå fruktad för de problem som den kan föra med sig och därför begränsar samhället sexualiteten och dess uttryck genom att avskräcka vissa grupper som barn och ungdomar.

I ett *tillåtande* samhälle ses sexualiteten som en normal och naturlig del i människans liv. Ungdomssexualiteten är här accepterad och sexuell lust, njutning och glädje har samma värde för båda könen.

Den sista samhällssynen är den *stödjande* och här uppmuntras upplevelser av sexualitet från tidig ålder. Sexualitet ses som en nödvändig erfarenhet för att uppnå fysisk, psykisk och social mognad. Unga människor lär sig hantera sexualiteten och sin sexuella lust genom att tidigt få kunskap om den och möjlighet att i praktisk handling utveckla sina inneboende sexuella möjligheter (ibid.).

Sverige präglas enligt mig av den restriktiva synen på sexualitet. Vissa sexuella handlingar försöker vi begränsa och i viss mån avskräcka ungdomar från. De får själva inte avgöra vad som är normalt och inte normalt i en sexuell relation med en partner. Även den tillåtande sexualsynen präglar vårt samhälle då vi generellt anser att sexualitet är en normal och naturlig del i våra liv. Men fortfarande kan vi i debatten om unga och sex få höra diskussioner om det lämpliga eller olämpliga i vissa sexuella beteenden som t. ex. analsex.

När det gäller analsex visar rapporten *"Ungdomar och sexualitet"* (FHI, 2006:18) att det finns indikationer på att analsex kan ha blivit något vanligare de senaste åren, men att få har analsex regelbundet. Analsex är fortfarande relativt ovanligt bland tonåringar. I intervjustudien *"Ungdom, sexualitet och könsroller"* visade svaren att vissa sexuella tekniker starkt hänger samman med ökade sexuella erfarenheter (FHI, 2006:18). De största skillnaderna gällande analsex finner vi mellan dem som är över eller under 50 år. Här kan vi tydligt se att de som är över femtio år har mindre erfarenhet av analsex än de som är under femtio år (FHI, 1998:11). I studien *"Unga kvinnors sexualvanor"*, gjord av RFSU 1998, svarade 47,3 % av kvinnorna att de haft analt samlag och 56,1 % av kvinnorna som haft analt samlag svarade att de kunde tänka sig att ha det igen. Av de tillfrågade kvinnorna som haft analsex ansåg ungefär hälften att upplevelsen varit negativ medan 25 % såg den som positiv. Trots att hälften av de tillfrågade kvinnorna svarade att upplevelsen av analsex varit negativ hade många av kvinnorna ändå haft analsex mer än en gång och hälften av de tillfrågade kvinnorna skulle kunna tänka sig att ha analsex igen (FHI, 2006:18). I RFSU:s studie *"Unga mäns sexualvanor"* från år 2000, svarade 57 % av männen att de hade haft analsex och 84 % av dessa män skulle kunna tänka sig att ha det igen. När det gäller vem som tagit initiativet till analt samlag, svarade 41 % av männen att de själva tagit initiativet, 33 % av männen uppgav att det var partnern och endast 6 % av männen svarade att initiativet togs av dem båda (www.rfsu.se, 1).

I en studie om unga kvinnors och unga mäns sexualvanor gjord i väntrummen på RFSU uppgav 90 % av kvinnorna och 94 % av männen att de givit oralsex (www.rfsu.se, 1). I studien *"SAM 73-90"* tillfrågades 2000 ungdomar i åldern 17 år om deras erfarenhet av sexualitet. Av de tillfrågade svarade 80 % av såväl tjejer som killar, att oralsex var "upphetsande". 40 % av de tillfrågade ungdomarna hade haft oralsex innan själva samlagsdebuten och de flesta upplevde oralsex som positivt eller mycket positivt (FHI, 2006:18).

Synen på sex i vårt samhälle präglas fortfarande av den traditionella tvåsamhetsnormen, men vi kan idag se en ändrad sexuell identitet speciellt bland ungdomar (Bergström, 2006). Med tiden kan vi se att synen på samlag förändrats. Fram till mitten av 1900-talet var

samlagets huvudsakliga syfte reproduktion, d.v.s. graviditet och barnafödande. Den offentliga synen på samlag förändrades under den senare delen av 1900-talet och blev i stället ett uttryck för kärlek, ömhet och gemenskap. Sista steget i denna utveckling kan vi se idag då samlag inte behöver förknippas med kärlek. I stället kan samlaget idag handla om nyfikenhet, spänning och tillfällig njutning (Helmius, 2000). Resultatet från studien ”*Sex i Sverige*” visar att 38 % av tjejerna och 65 % av killarna i åldern 18-24 år någon gång haft samlag utan att vara förälskade (FHI, 1998:11). Vi kan se ett ökat intresse att vara mer än två i en sexuell relation, en större nyfikenhet att vara med någon av samma kön och att det är relativt vanligt bland ungdomar med ”KK”, vilket betyder knullkompis (Bergström, 2006).

4.2 Porr användning via Internet

Sverige anses idag vara ett av världens ledande informationssamhällen. Aktuell statistik från studien ”*Det unga Internet*” utgiven av Medierådet 2005 visar att 73 % av Sveriges befolkning har Internetuppkoppling i hemmet. Undersökningen visar att 88 % av användarna i åldern 9-17 år har tillgång till Internet. Detta är både på gott och ont. Ungdomar använder Internet för att spela online-spel, chatta på olika digitala mötesplatser som Lunarstorm och snyggast.com, söka information för skolarbeten eller ladda ner film/musik. Dessvärre visar olika studier att ungdomarna även söker kontroversiell och ibland illegal information på Internet (www.medieradet.se, 1).

Medieforskaren Taran Björnstad och psykologen Tom Elingsen intervjuade i sin studie ”*Nättsvärmare*” 40 ungdomar i 12-15-årsåldern om deras Internetanvändande. Studien visade att speciellt killarna var intresserade av kontroversiellt material i form av våldsskildringar och porr. Chattandet på olika digitala mötesplatser kunde ses som en möjlighet att testa olika roller. En lögn i denna miljö sågs inte som lika allvarlig jämfört med i det verkliga livet och det var därför lättare att via Internet tänja på vissa gränser. Killarna sökte ofta upp porr medvetet och deras användande av porr kunde enligt dem själva ses som ett sätt att ta sig in i vuxenvärlden. Porr är lättillgängligt och killarna ansåg att porr är något som även vuxna använder sig av och det stora utbudet legitimerar bruket. De äldre killarna förklarade att porr på Internet kunde användas i stället för porrtidningar och på så sätt behövde killarna inte gå till affären och handla, vilket innebar att deras användning av porr inte behövde synas utåt (www.medieradet.se, 3).

I en gruppstudie gjord i RFSU:s regi, visade svaren att det fanns två olika anledningar till porrkonsumtion bland unga killar. Antingen sökte killarna sexuellt upphetsande material eller så ville de finna extremt häftigt och fascinerande material. Den porr som killarna såg som fascinerande var ofta sidor på nätet som med ”äckliga” framställningar av exempelvis

avföringssex, djursex eller våld. Den andra anledningen till konsumtion av porr gick ut på att finna sexuell upphetsning, men till skillnad från den ”fascinerande” porren var den sexuellt upphetsande porren inget som killarna talade med sina kompisar om (Foxhage, 2006).

Resultatet från utredningen ”*Sexuellt exploaterade barn i Sverige*” visade en skillnad mellan killars och tjejers upplevelse av porr. Killarna beskriver porr som spännande, upphetsande och att de får lust att pröva det de sett medan tjejerna däremot uppger att de ser porr som avtändande och äckligt. Trots att en stor del av tjejerna anser porr som avtändande och äckligt så svarade 31 % av tjejerna och 67 % av killarna att de blivit upphetsade av vad det sett (ibid.).

I Barnombudsmannen årsrapport ”*Älskar, älskar inte*” (2004) svarade de tillfrågade killarna i åldern 14-18 år att de främst fick information om sex och kärlek via porrsajter på Internet, porrfilmer, tv-serier och filmer samt ungdomsprogram på tv och radio. Detta skiljer sig från de tillfrågade tjejerna i samma ålder som främst fann sin information via sexrådgivningsspalter i tidningar, artiklar i dagstidningar, tv-serier och filmer. Av de tillfrågade tjejerna svarade endast 5 % att de sökt information om sex och kärlek på porrsajter på Internet medan det för killarna var för 47 % (BO, 2004). Internet har de senaste åren blivit vanligare som informationskälla vad det gäller frågor om kärlek och sex. Ett exempel är RFSU:s frågelåda som 1997 fick ta emot 1000 mail, vilket 1999 hade ökat till 4097 mail (FHI, 2000:15).

EU-projektet SAFT har undersökt vad 3200 föräldrar i Sverige, Danmark, Norge och Island ansåg om sitt och sina barns Internetanvändande. 86 % av de tillfrågade föräldrarna ansåg att fördelarna övervägde nackdelarna, men fortfarande kunde föräldrarna vara oroade över det stora utbudet av porr på Internet. 29 % av de tillfrågade svenska föräldrarna uttryckte störst oro för att barnen skulle komma i kontakt med porr på Internet, medan endast 1 % svarade att våldsamma datorspel, rasistisk propaganda, trakasserier och illegalt material på Internet var deras största oro. Detta beror enligt Ann Katrin Angebäck, kanslichef på Vårdsskildringsrådet, att pornografi och chattande på sistone fått allt större uppmärksamhet i media, men att det fortfarande är väldigt viktigt att föräldrarna är vaksamma även inom andra områden. (www.medieradet.se, 2).

5 Teoretisk referensram

5.1 Socialpsykologiskt perspektiv på ungdomars identitetsutveckling

Socialpsykologi är en blandning av sociologi och psykologi och brukar definieras som en vetenskaplig studie av hur individ- och situationsfaktorer påverkar individens sociala beteenden. Socialpsykologin intresserar sig för individens unika egenskaper och

karaktäristiska samt hur individens sociala omgivning påverkar det sociala beteendet. Dagens socialpsykologiforskning är uppdelad i tre områden, *individuella* fenomen, *interpersonella* fenomen och *kollektiva* fenomen. *Individuella* fenomen handlar ofta om attityder. *Interpersonella* fenomen handlar om verbal och icke-verbal kommunikation, social påverkan som normer, asocialt beteende, fördomar, diskriminering med mera. Det *kollektiva* fenomenet handlar om interaktion mellan individer i små grupper, mellangrupsrelationer och sociala konflikter (www.psy.umu.se).

Människan är en social varelse och det är därför viktigt att se både på själva individen och dennes förvandling från ungdom till vuxen och att knyta an denna förändring till vad som sker i dess omgivning. På grund av de snabba förändringar som sker i vårt moderna samhälle kan vi ur ett historiskt perspektiv se att övergången från ungdom till vuxen blivit mer komplicerad. Den äldre generationen hade oftast en färdigkonstruerad plan eller mall att gå efter vilket dagens unga saknar. Idag finns det mängde av valmöjligheter vilket kan vara både positivt och negativt. Positivt är att ungdomen i dagens välfärdssamhälle har fått en större individuell frihet att testa olika vägar avseende studieval, yrke och egna intressen. Det negativa är att så många valmöjligheter kan skapa oro och rädsla för framtiden.

Följande två stycken, ”social integration” och ”social friställning och värdeambivalens”, grundar sig på Jonas Aspelins kapitel *Hot mot de sociala banden* i boken ”*Mardrömmar och Önskedrömmar*”(1994).

5.1.1 Social integration

Tittar vi på identitetsutvecklingen utifrån ett socialpsykologiskt perspektiv är den *sociala integrationen* av stor betydelse. I psykologisk mening innebär social integration att individen etablerar mogna och utvecklade relationer till andra människor. Utifrån interpersonell och situationell mening innebär social integration att individen skapar *samklang* i interaktionen. För att skapa samklang ansluter sig individen till två parallella kommunikationssystem där det ena är ett språkligt system och det andra ett emotionellt system uppbyggt av icke-verbala signaler. Individerna behöver i interaktionen bekräfta varandra både språkligt och emotionellt för att uppnå denna viktiga samklang. När vi både språkligt och emotionellt får bekräftelse i en interaktion känner vi stolthet, medan en utebliven bekräftelse för med sig skamkänslor. En ung brukare av porr kan finna bekräftelse i kompisgruppen då den unge här oftast har samma åsikter och intressen som kompisarna, medan en utebliven bekräftelse kan uppstå i t ex. familjen där åsikterna och intressena ofta skiljer sig åt.

Det är i interaktionen lika viktigt *vad* vi säger och *hur* vi säger det. Vad vi säger och hur vi säger det bygger på sociala erfarenheter och är inte något som vi bara förs med. Individen

behöver träna och få misslyckas för att till sist lyckas. Vid varje misslyckande kommer individen att känna sig kränkt, vilket påverkar självkänslan, men till sist lär sig individen de sociala koderna, vilket leder till en starkare självkänsla. Självkänslan byggs upp kontinuerligt eller kränks i samspel med omgivningen och rör sig i väsentlig del om individens relationer till andra människor. Individer som bär på osäkra relationer från tidigare skeden i livet kan visa brist på inre stabilitet, vilket kan leda till ett behov av att få andras bekräftelse genom att kompensera den inre bräckligheten, ett s.k. narcissistiskt beteende. Den sociala integrationen ser olika ut i olika grupper. Det en person verbalt eller emotionellt uttrycker i en grupp kan vara helt fel i en annan. Vid diskussionen om porr kan killarna visa upp ett förhållningssätt gentemot kompisarna, men välja ett annat i interaktionen med föräldrar eller farföräldrar. Killarna har kanske inte tagit ställning när det gäller porr eller också vet de mycket väl vad de tycker, men detta passar inte in i den nya gruppen. För att killarna ska känna gemenskap i kompisgruppen bör de följa de normer som är fastställda i form av verbala och emotionella uttryck. När killarna följer dessa normer känner de tillhörighet i gruppen.

5.1.2 Social friställning och värdeambivalens

I vårt moderna samhälle skriver Aspelin om *social friställning*, vilket innebär att gamla normer om hur vi ska vara i olika relationer luckras upp och att umgängesformerna som ligger till grund för den sociala interaktionen kontinuerligt omvandlas. Dessa förändringar grundar sig dels på en teknokratisering inom skilda livsområden (som Internet) och dels på att det sker en nedbrytning av gamla traditioner. En mängd förhållningssätt som tidigare ansågs som onaturliga och destruktiva har förlorat betydelse och förhållningssätten betraktas inte längre som lika absoluta och entydiga. Ungdomar måste idag förhålla sig till olika traditionella uppfattningar och det gäller inte bara porr – det kan även vara synen på sex som genomgått stora förändringar sedan våra farföräldrar var unga. Det som var traditionellt accepterat när våra farföräldrar var unga ses idag som föråldrat, men ungdomarna måste förhålla sig till förändringarna. Våra föräldrar blev fostrade utifrån sina föräldrars traditionella värderingar och på samma sätt fostras dagens ungdom utifrån sina föräldrars värderingar. Samtidigt som allt fler unga killar kommer i kontakt med porr och att acceptansen med åren ökat så är porr fortfarande något fult som vi helst inte ska talar öppet om. Denna förändring har fört med sig att ungdomar kan känna osäkerhet och förvirring, en s.k. *värdeambivalens*.

Individen ses numera som diffus och situationellt definierad och individen ska i vårt föränderliga samhälle inneha en omfattande rollgarderob, som kan användas vid olika tillfällen. Individen måste vara flexibel och situationsanpassad och han/hon ska kunna göra snabba rollförändringar, vilket i arbetslivet ofta ses som social kompetens.

För att etablera sig i samhället måste ungdomar genomgå en lång och ibland smärtsam kvalificeringsprocess. Ungdomarna måste enligt socialpsykologen J.B Mays skaffa sig kunskap om *samhället* (inordnas i ett samhälligt sammanhang), *sig själva* (identitetsbildningen) och *livet som helhet* (moralisk mognad). Utöver detta ska den unga individen lära sig agera i *det sociala livet*. Under denna kvalificeringsprocess upplever många ungdomar att de står med ena foten i ungdomen och den andra i vuxenvärlden.

Den kunskap och erfarenhet som ungdomar får med sig under denna kvalificeringsprocess kan benämnas *social skicklighet*. Social skicklighet innebär att individen förmår ingå i en mängd olika sammanhang utan att drabbas av interpersonella konflikter, vilket är en förutsättning för en optimal och produktiv identitetsutveckling. För att uppnå social integration i vårt samhälle måste individen visa social flexibilitet och smidighet, vilket även är grundläggande egenskaper för att nå en social skicklighet (Aspelin, 1994).

5.2 Utvecklingspsykologiskt perspektiv på ungdomars identitetsutveckling

Den psykologiska utvecklingen hos människan från barn till vuxen brukar kallas adolescensen eller på svenska tonårstiden. Den kan beskrivas som en tid då individen gör upp med yttre och inre auktoriteter och nyckelord för denna tid är identitet, ansvar, intimitet, sexualitet och ”oberoende”. Till skillnad från den tidigare utvecklingen där det lilla barnet måste säga nej för att kunna få reda på vem hon är säger individen under adolescens nej för att hävda vad hon inte är (Kaplan, 1987).

Adolescensen kan ses som en ”andra individuationsprocess”, vilket kan jämföras med den individuationsprocess som barn går igenom under de tre första åren, då de gradvis etablerar en uppfattning av sig själva och modern som separata individer. Den ”andra individuationsprocessen” innebär att tonåringen genomgår en inre och yttre självständighetsutveckling, vilken påbörjas i sammanband med puberteten (Johansson, 1995).

Adolescensen beskrivs ofta som en stormig och ångestfylld period och den utmärks av ett allt större oberoende (Eysenck, 2000). Här formas självbilden och identiteten genom ett intensivt samspel mellan olika referensgrupper, vilka används som riktmärke för vad som är god smak, rätt beteende och rätta attityder (Johansson, 1995).

Adolescensen innebär stora förändringar i förhållande till föräldrar, jämnåriga och den egna kroppen. Den kan uppfattas som en tid av kris då individen lämnar barndomen bakom sig för att gå in i en ny fas. Föräldrarna får under denna period mindre betydelse för tonåringen och i stället blir relationen till kamraterna allt viktigare (Carlberg, 1998). Relationen till föräldrarna kan under denna period vara mer konfliktfylld, men behöver inte heller övergå i ett totalt kaos. Det handlar för det mesta om mindre oenigheter som vid vilken tidpunkt den unge/unga

ska komma hem eller vilka kläder som är passande eller inte. Kamratgruppen blir allt viktigare under adolescensen och eftersom ungdomar lätt påverkas av vad andra tycker och tänker, kan dessa åsikter gå emot föräldrarnas värderingar och på sätt kan det skapas ett avstånd mellan ungdomarna och föräldrarna (Eysenck, 2000). Synen på sexualiteten kan vara en källa till konflikter då synen på sexualitet har förändrats med tiden. Även skillnader mellan könen kan ge upphov till motsättningar då vi vuxna kan tendera att ha olika förhållningssätt till killar och tjejer.

Carlberg (1998) delar in adolescensen i tre olika perioder: *tidig adolescens/preadolescens*, *högadolescens* och *senadolescens/postadolescens*.

5.2.1 Tidig adolescens/Preadolescens

Den första perioden infinner sig mellan 11 och 14 år och benämns *tidig adolescens/preadolescens* (Carlberg, 1998). Tjejerna kommer in i denna utvecklingsfas något tidigare än killarna och därför kan det förekomma stora fysiologiska och psykologiska skillnader mellan killar och tjejer (Johansson, 1995). Kompisrelationerna blir här väldigt viktiga, eftersom det i den tidiga adolescensen ofta är avgörande för individens välbefinnande att vara accepterad och populär bland sina jämnåriga. Vännerna kan dels ses som ett slags substitut när avståndstagandet till föräldrarna gör att det stödet reduceras och dels som en grund till trygghet då individen till stor del har delade värderingar och intressen med vännerna (Carlberg, 1998).

Killarnas tidiga adolescens kännetecknas av en aggressiv och avståndstagande hållning gentemot tjejer, en fascination inför smuts och lukter, ett ökat användande av snuskiga ord och ett ökat behov av att samla på saker som frimärken, hockeybilder med mera (Johansson, 1995).

Till skillnad från tjejer som under hela sin uppväxt behåller och vidareutvecklar en nära relation till modern, tar killarna här avstånd från det kvinnliga och söker sig istället till den manliga gemenskapen. Detta avståndstagande gentemot det kvinnliga bottnar enligt psykoanalysen i att killarna känner en bindning och ett hotfullt beroende av modern, men det kan också stå för en osäkerhet där killarna både längtar efter och fasar för beroendet av modern. Fadern kommer här att ses som ett skydd mot den inre modersgestalten och som ett älskat och viktigt föräldraobjekt. Killarna kan visa på en osäkerhet om sin sexualitet och kropp och behöver då stöd från någon som kan förklara hur den manliga sexualiteten och kroppen fungerar. Killarna behöver också en manlig förebild som kan användas som riktmärke i identitetsutvecklingen. Då mycket kommer kretsa runt den egna sexualiteten och

kroppens förändringar kan killarna känna oro för hur långa de ska bli som vuxna, storleken på penis, spontana erektioner och sexuella drömmar (ibid.)

Kompisrelationerna som blir allt viktigare kan innebära att killarna tillsammans börjar söka efter spänning, vilket i sin tur kan leda till ”spänningskriminalitet” i form av snatteri och andra småkriminella aktiviteter (ibid.).

Unga i denna ålder påverkas lätt av yttre faktorer som kompisars uppfattningar om vad som är normalt eller onormalt, Internet, film och olika ideal om hur en man ska vara. Eftersom killarna känner osäkerhet inför kroppens förändringar, som storlek på penis, kan t. ex. porrfilm ge en snedvriden bild av vad som är normalt och icke normalt då männen i dessa filmer ofta har en penisstorlek över det ”normala”.

5.2.2 Högadolescens

I övergången till *högadolescens* kan det förkomma ett ökat experimenterande vännerna emellan som till exempelvis grupponani. Från att tidigare visat ”rädsla” för tjejer börjar nu killar intressera sig för och fantisera om det motsatta könet. I kompisrelationerna får killar högre status om de har lätt att ta kontakt med tjejer och killar börjar tävla om vem som träffar den vackraste tjejen. Idolerna blir allt viktigare och medan tjejer har både kvinnliga och manliga idoler, kännetecknas killars idoler ofta av överdriven manlighet (Johansson, 1995).

Högadolescens

Högadolescens infinner sig mellan 14 och 18-årsålder. Denna period kan ses som den riktiga adolescens eftersom den här når sin absoluta höjdpunkt. Här skapas den sexuella identiteten och individen ska våga sig ut från tillvaron i kompisgruppen och i stället ge sig in i en parrelation (Carlberg, 1998). Perioden präglas av ett omåttligt begär efter nya relationer och i sökandet efter dessa relationer får tonåringen känna av denna periods viktigaste emotionella upplevelser; sörjandet och förälskelsen. Kärleksrelationen kan för killar fungera som en förlängning av det egna jaget, då de genom att vara tillsammans med en åtråvärd tjej får högre status i gänget (Johansson, 1995)

Killar kan också under denna period visa ett större behov av olika risktaganden som kanske går över de gränser vi har i vårt samhälle. Dessa risktaganden innebär bland annat att killar övervärderar sin kapacitet och sina möjligheter att utföra en viss handling. Killars syn på sig själva kan ses som ”en personlig fabel” då de uppfattar sig själva som mycket speciella personer vars egna problem och erfarenheter är unika. Att revidera denna fabel i en mer realistisk riktning är en del av mognandet och en viktig och ibland nödvändig del i adolescensutvecklingen. Många av killarnas valda aktiviteter kan ses som narcissistiska då syftet i första hand är att uppnå status och få bekräftelse från omgivningen, men killar lär sig

här också att behärska sin kropp, utveckla sitt tänkande och sin moraluppfattning (Johansson, 1995).

5.2.3 Senadolescens/Postadolescens

Den sista perioden i adolescensen är den sk. *senadolescensen/postadolescensen* mellan 18 och 23-årsålder. Här förstärks individens personlighet genom utvecklandet av drifter, jagfunktioner, objektrelationer samt att individen här ska definiera mål och värderingar i förhållande till samhället. Det gäller inte längre att frigöra sig från det gamla utan blicken är nu riktad framåt och relationer bygger på identifikationer. Relationen till föräldrarna blir oftast stabilare i denna ålder och det är nu mer en fråga om givande och tagande (Carlberg, 1998).

Individen börjar i denna utvecklingsfas experimentera med olika roller och identiteter och lär sig utifrån egna föreställningar vilka grupper individen vill ingå i eller vilken livsstil individen vill ha. Denna utvecklingsfas innehåller, tillsammans med mycket glädje och upptäckarlust, även stora påfrestningar i form av sökande efter den rätta partnern, tankar om framtiden och det avslutliga avskedet från den oftast trygga barndomen. Trots att individen här betar sig ”vuxet” får vi inte glömma att det under den kloka och vuxna ytan kan finnas en fortfarande ömtålig och stundtals vilsen ung pojke. Identitetssökandet påverkas av samhälliga faktorer som arbetslöshet, förändrade normer och värden och olika politiska inriktningar samt könsroller och social tillhörighet. Oron för att ta det slutliga steget ut i vuxenvärlden kan innebära att individen förlänger sin adolescens för att undvika viktiga beslut om framtiden. Individen ges genom en förlängd adolescens möjlighet att fortsätta experimentera och leka med olika roller och identiteter. Detta kan kopplas till psykologen Dan Kileys begrepp ”*Peter Pan-syndromet*” vilket innebär att personen i likhet med sagans Peter Pan inte vill bli vuxen. Enligt Kiley är en av faktorerna till denna rädsla en bristande faderskontakt och en osäkerhet om mansrollen (Johansson, 1995).

5.3 Manlighet som ideal

I vårt moderna samhälle kan vi se en förändrad bild av manligheten. Den traditionella mannen börjar bli föråldrad, i stället börjar den moderne mannen ta allt större plats. Mannen som tidigare ansåg vara ansvarig för ekonomin i familjen ska idag även vara en del av den emotionella och fostrande relationen till barnen och mannen anses idag kunna visa egenskaper som traditionellt förknippats med det ”kvinnliga”. Män träffas i grupper och diskuterar sina problem, de har börjat använda sig av skönhetsprodukter och de ska tillåta sig visa känslor. Sökandet efter det ”kvinnliga” och det ”manliga” i mannen kan troligtvis förstås i form av en

viss vilshenhet och ett behov av att hantera de tysta och ofta hårfina förändringar i identitets- och könsutvecklingen vi idag kan se prov på (Johansson, 1995).

Det finns i vårt samhälle traditionella värderingar om hur män ska vara. Värderingar som under de senaste åren har förändrats, men som fortfarande är så starkt grundade i vårt medvetande/icke medvetande att de - även om de revideras - lever kvar som fragment av gamla traditionella värderingar inom oss. Den moderna mannen har fått större plats, men eftersom traditionella värderingar om mannen fortfarande lever kvar kan det ibland uppstå komplikationer när dessa två värderingar kolliderar (Andersson, J, 2005). Pojkar lär sig i ofta först hur de *inte* ska vara för att verka maskulina för att sedan lära sig hur de verkligen ska vara (Badinter, 1994).

Den traditionella bilden av en man grundas på en inre och en yttre styrka där den inre styrkan står för kontroll av känslor och den yttre står för fysisk styrka i form av muskler, uthållighet, mod och atletisk skicklighet (Andersson, J, 2005). Utöver det ska mannen visa individualitet och att han inte är beroende av någon annan (Hirdman, 2005). Den moderna mannen har i stället "feminina" drag, vilket innebär att män ska visa förståelse, vara goda lyssnare och känslomässigt aktiva (Paulsson, 2005).

Det är inte så att mannen tillhör antingen den traditionella eller moderna typen av man utan han pendlar ofta mellan båda. Mannen söker utlopp för olika delar av sig själva på skilda håll vilket benämns *situationell manlighet*. I relationen till sin partner försöker mannen agera för jämställdhet, men i kamratgänget kan han ibland vara utagerande och ge uttryck för en extrem sexism. Denna kluvna identitet bär på en bräcklighet och en oro för att inte räcka till vilket får mannen att känna frustration och osäkerhet (Johansson, 1995).

När vi vuxna talar om unga män handlar det oftast om förtryck, makt, sexism, homofobi och om att vara ensamma i världen. Vi glömmer ibland bort andra saker av den manliga identiteten som vänskap, intimitet, närhet, gemenskap och känslighet, vilket fortfarande inte är lika fullt accepterat att prata om (ibid.).

I relationen med en partner är det viktigt att mannen finner balans mellan den traditionella och den moderna mansidentiteten. Moderna värderingar säger att mannen ska visa sina känslor, medan traditionella värderingar säger att han ska vara stark, vilket han inte är om han visar vad han känner. Detta och många andra problem om manlighet tar Lina Paulsson (2005) upp i sin studie "*Hon såg mig som en man, liksom*". Paulsson intervjuade tio universitetsstudenter om deras relationer med tjejer och hon ville undersöka hur killarnas identitetsskapande gestaltades i deras berättelser. Killarna lyfte fram farhågorna att misslyckas och att inte räcka till, att vilja visa känslor, men att de känt sig svaga efteråt när de öppnat sig och att en stor del av den manliga identiteten ligger i just bekräftelse från tjejen.

Bekräftelsen kan vara att gå hand i hand på stan, att tjejen får stå på tår när hon pussar killen och att tjejen kryper in i killens famn när de ligger på soffan, vilket kan ses som ett heterosexuellt behov av att upprätthålla genuspositionerna. Killen känner sig manlig när han genom sin fysiska styrka ger tjejen trygghet. Denna bekräftelse kan kopplas till begreppet *performativitet* vilket innebär att själva handlingen skapar en upplevelse av att vara en man. Killarna i intervjuerna gav genom sitt handlande tjejen trygghet och stabilitet vilket i sin tur gav killarna en känsla av manlighet (Paulsson, 2005).

Respondenterna nämner också den traditionelle mannens skyldighet att betala även för tjejen vid första träffen. Att tjejen i stället erbjuder sig att betala sin egen del innebär enligt killarna att tjejen är självständig, vilket de ser som positivt, men samtidigt skulle det kännas fel om tjejen verkligen betalade för sig själv då det skulle få killarna att känna sig mindre manlig (ibid.).

Kravet på att vara den som ska ta initiativ kan många gånger kännas tungt, då alltid finns en risk att bli avvisad av tjejen. Traditionellt manliga egenskaper som självsäkerhet, potens, mod och fullkomlighet, krockar brutalt med den inre upplevelsen av att vara osäker och rädd för negativa konsekvenser (Johansson, 2005).

Killarna i Paulssons (2005) studie bekräftar behovet av att förändras för att bli så som kvinnan vill att killar ska vara, men att detta går stick i stäv med mycket av de traditionella värderingar som fortfarande lever kvar även i vårt moderna samhälle. Dessa värderingar om vad som är manligt kan benämnas *heteronormativ*. Kvinnor och män ses som två motsatta poler där vi kan sätta likhetstecken mellan man, manligt och maskulint samt mellan kvinna, kvinnligt och feminint. Om vi håller oss till denna dominerande narrativitet ger den mannen/kvinnan en bekräftelse som gör det möjligt för honom/henne att hävda vem han/hon är. Detta resonemang visar oss vad som är manligt, kvinnligt och heterosexuellt - d.v.s. "normalt" - och nedvärderar och osynliggör allt som anses vara onormalt och osant. Ramarna för vad som är normalt eller onormalt gör det svårare att t ex. förstå att kvinnligt och maskulint mycket väl kan hänga samman eller att något bland kan ses som både manligt och feminint (Paulsson, 2005).

6 Empiri

6.1 Redovisning av enkäter

Samtliga 12 respondenter i fokusgrupperna fick svara på frågorna i den inledande enkäten innan vi startade den öppna diskussionen. En del av svaren som respondenterna gav skriftligen i enkäten stämde sedan inte överens med det som sedan kom fram under den öppna diskussionen. Ett exempel är frågan om killarna använt sig av fildelningsprogram där samtliga

i den öppna diskussionen svarade ja eller nickade medhållande, medan i enkäten endast sju av 12 uppgav att de använde sig av fildelningsprogram. Skillnaden kan ha berott på att respondenterna inte riktigt förstått frågan i enkäten eller att de i den öppna diskussionen känt sig "tvingade" att svara som majoriteten. Det skulle även kunna bero på att killarna skriftligt inte velat synliggöra sitt användande, då det i Sverige är brottsligt att ladda hem filmer, musik och datorspel från fildelningsprogrammen.

På frågan vilka kunskapskällor respondenterna hade för att få information om sex hade de möjlighet att välja följande nio alternativ: *Internet, vänner, film, ungdomsmottagning, vuxna, olika föreningar som t. ex. RFSU, skolans sexualundervisning, ungdomssajter som Lunarstorm* och alternativet *annat* där de fick möjlighet att ange egna svar. Respondenterna fick sätta 1, 2 eller 3 framför det valda alternativet. Nummer 1 stod för första alternativet, nummer 2 för andra valet och nummer 3 för det sista valet. Respondenterna svarade följande:

Alternativ	Internet	Vänner	Film	Ungdom	Ungdoms - mottagning	Vuxna	Skolan	Ungdoms - sajter	Annat
Alt.1	7	4	-	-	-	1	-	-	-
Alt.2	-	5	5	-	2	-	-	-	-
Alt.3	1	1	3	-	1	-	6	-	-

På frågan om var respondenterna söker pornografi fanns det fem alternativ; *Internet, tidningar, film på tv, hyrfilm* och alternativet *annat* där respondenterna gavs möjlighet att skriva ett eget svar. Respondenterna svarade följande:

Internet	Tidningar	Film på tv	Hyrfilm	Annat
11	-	1	-	-

På frågan hur ofta respondenterna medvetet besöker pornografiska sidor på Internet fanns det sju alternativ; *Dagligen, 5-6 gånger i veckan, 2-4 gånger i veckan, en gång i veckan, mer sällan* och alternativet *aldrig*. Respondenterna svarade följande:

Dagligen	5-6 gånger i veckan	2-4 gånger i veckan	En gång i veckan	Mer sällan	Aldrig
1	-	4	4	3	-

Sju respondenter använde sig av fildelningsprogram som DC++ och Kazaa, medan 5 svarade att de inte använde sig av fildelningsprogram. Av de sju som svarat att de använder sig av

fildelningsprogram svarade samtliga att de där laddat ner pornografi. På följdfrågan om respondenterna laddat ner pornografi från fildelningsprogrammen, svarade samtliga sju att de laddat ner pornografi i form av *film*, 3 att de även laddat ner pornografi i form av *bilder* medan ingen valde alternativet *text*.

På frågan om respondenterna tittat på porrfilm med sin partner svarade 8 ja medan 4 svarade Nej. Av de åtta som svarat ja på frågan om de tittat på porrfilm tillsammans med sin partner svarade tre att *initiativet tagits av dem själva*, fyra att *initiativet tagits tillsammans med partnern* och en att *initiativet tagits av partnern*. På följdfrågan varför respondenterna tittat på porrfilm med sin partner fanns fem alternativ; *Söka spänning, i ett experimenterande syfte, söka kunskap, bli sexuellt upphetsad* och alternativet *annat* där respondenterna gavs möjlighet att skriva ett eget svar. Respondenterna svarade följande:

Söka spänning	I ett experimenterande syfte	Söka kunskap	Bli sexuellt Upphetsad	Annat
2	4	-	1	Finna inspiration

På frågan om respondenterna ansåg att pornografin påverkat deras syn på sex svarade fyra att de ansåg sig blivit påverkade av pornografin. Respondenterna gavs i denna fråga möjlighet att själva formulera hur de påverkats. De skrev följande:

- *"Man får av porr en uppfattning av vad tjejer tycker om"*
- *"Porr har gett mig en mer kvinnoförnedrande syn", "Här lär man sig hur det går till"*
- *"Först får man en förvrängd syn, men med åldern lär man sig hur det ska vara"*
- *"Porr gav en som yngre fel uppfattning om sex"*

I sista frågan på enkäten gavs det möjlighet för respondenterna att med egna ord beskriva vad pornografi är för dem. Frågan tolkades olika varav vissa trodde de skulle förklara vad porr innebar för respondenten och andra tolkade frågan som att de skulle förklara vad som räknas som porr. Respondenterna svarade följande:

- *"Inspiration och fantasi"*
- *"Kul att använda sig av när man blir trött på sin partner"*
- *"Ett sätt att experimentera, prova på nya grejer, tidsfördriv, roligt och spännande"*
- *"Bra för att lära sig, sexuellt upphetsande med eller utan partner"*
- *"Porr är scener som innehåller sex i olika former"*

- ”Porr är förbjudna bilder och filmer”
- ”Porr är naket eller åtminstone underkläder”

6.2 Redovisning av fokusgrupper

I redovisningen av fokusgruppsintervjuerna, är utgångspunkten mina fem frågeställningar:

6.2.1 Hur ser killarnas porranvändande ut?

Killarna förklarade att deras porranvändning till stor del handlar om nerladdning av porrfilm, både amatörfilm och producerad porrfilm efter manus samt bilder med nakna eller lättklädda tjejer. Amatörfilmerna är ofta av sämre kvalitet och därför väljer en del av killarna bort dessa. En av killarna förklarar att amatörfilmerna förmedlar en verklighetstrogen bild av sex vilket producerad porrfilm efter manus inte gör. En annan av killarna säger att han främst laddar ner ”verklig” porr och syftar då inte på amatörfilm utan på producerad porrfilm från till exempel bolaget Private. Porrfilmerna tar längre tid att ladda ner då storleken på filerna är större än för amatörfilm och nakenbilder. De killar som har tillgång till snabb Internet-uppkoppling laddar därför ner porrfilm och bränner filmer på en cd-skiva som sedan cirkulerar mellan kompisarna.

Nakenbilderna som killarna laddar ner kan vara tagna privat eller av professionella fotografer från t. ex. i tidningen ”Playboy”. I fildelningsprogrammen kan killarna ladda hem amatörbilder på olika tjejer. Enligt en kille i intervjun finns det personer i fildelningsprogrammen som lägger ut tjejer i olika mappar sorterade med namn efter svenska städer. En mapp hade namnet Lund och i denna mapp fanns det foton på nakna och lättklädda tjejer från Lund och i vissa fall fanns det även rörliga amatörfilmer och namn på tjejerna. På frågan om killarna någon gång sett tjejer de känt på bilderna som förekommer i fildelningsprogrammen svarade två av killarna att de sett tjejer som de känt igen, och en av killarna känner till personer som lagt ut bilder på sina flickvänner på Internet.

Samtliga killar svarade att de främst får tag i porr via fildelningsprogrammen DC++ och Kazaa. Det finns även gratis sidor på Internet där man kan ladda ner porr i olika form. Killarna kan också låna porrfilmer av varandra. Genom det ökade utbudet av porr på Internet behöver killarna inte synliggöra sitt användande av porr genom att hyra film eller köpa porrtidningar. Hyrfilm, film på tv (Canal+ m.m.) och porrtidningar är något som killarna främst använde sig när de var yngre. Ingen av dem har betalt för porr på Internet. Enligt killarna används betalsajterna främst av äldre personer som inte har kunskap om fildelningsprogram. En av killarna förklarade att det finns möjlighet att komma undan betalning på betalsajterna, då det finns sidor på Internet som inriktar sig på falska inloggningsuppgifter.

På frågan om killarna har besökt vissa chatsidor som Lunarstorm eller snyggast.com menade majoriteten av dem att dessa sidor främst används av yngre killar och tjejer. Killarna hade olika uppfattning om huruvida dessa sidor skulle räknas som porr. Ett par av dem ansåg att vissa bilder på dessa sidor kunde ses som porr medan de flesta tyckte att det handlade om lättklädda yngre tjejer, vilket inte skulle vara det samma som porr. Bilderna på snyggast.com kan jämföras med bilderna i Playboy, vilka båda enligt killarna är "mjukporr". Om det inte visas samlag och samlagsscenerna saknar synliga könsorgan räknas det inte som "hårdporr" utan som "mjukporr". På sidan snyggast.com kan besökarna lägga ut bilder på sig själva, och dessa bilder blir sedan betygssatta av andra besökare. De tjejer som visar bröstet får högst betyg. På dessa sidor finns det också möjlighet att använda sig av webbkamera, men det är inget killarna använde sig av. Killarna behöver själva inte använda sig av webbkamera för att se på andra personer med webbkamera. En del av de amatörfilmer som går att ladda ner i fildelningsprogrammen är filmade med webbkameror och därför är filmerna oftast av sämre kvalitet.

Killarna tittar ofta på porr i ensamhet eller tillsammans med kompisar, men även i sällskap med sin partner. När killarna tittar på egen hand är målet sexuell tillfredsställelse, men det kan också vara ett tidsfördriv, något som killarna sysslar med under tiden som de laddar ner vanlig spelfilm, musik eller datorspel. När killarna tittar på porr med kompisarna är det oftast för att få sig ett gott skratt. På festerna kan någon form av porr visas under tiden som själva festandet pågår. Porr som killarna skrattar åt kan vara bajssex, urinsex, djursex, "bloopers", d.v.s tillkortakommanden i porrfilmer och komiska inslag som porr med maskeradteman. Exempel på "rolig" porrfilm är den svenska porrfilmen "Fäbodjäntan" som innehåller en scen där en kvinna onanerar med en falukorv. Det går enligt killarna att hitta många roliga porrklipp på Internet. Det finns sidor med reklamsnuttar, roliga klipp där vanliga personer misslyckas handlingar och "bloopers" med eller utan sexuell innebörd. I kompisgruppen är det enklare att snacka om roliga porrklipp, än om porr som är sexuellt upphetsande.

I både enkäterna och fokusgruppsintervjuerna framkommer att en del av killarna har tittat på porr tillsammans med sin partner. Initiativet har oftast tagits av killen, men några säger att initiativet tagits av flickvännen eller tillsammans. Anledningen till att killarna tittar på porr tillsammans med sin partner är främst för att finna spänning eller för att bli sexuell upphetsade. När killarna tittar på porr med sin flickvän, tittar de på porrfilm och inte på bilder med nakna tjejer eller killar.

I porrfilmerna finns det skådespelare som utmärker sig på olika sätt. Samtliga tre fokusgrupper nämner skådespelaren "Rocco", känd för att förnedra tjejerna genom att slå dem

eller kissa på dem. Enligt vissa av killarna finns det mycket hårdare sex att tillgå på Internet än det som "Rocco" står för.

Hur ofta killarna är inne på pornografiska sidor på Internet varierade, något som även går att tyda ur enkäten. Som jag tolkar det utifrån den öppna diskussionen, så använder killarna porr oftare än vad som framkommer i enkäten. Detta kan bero på att frågan i enkäten inriktade sig på hur ofta killarna besöker pornografiska sidor på Internet och inte på hur ofta de tittar på porrfilm, tittar på bilder eller använder sig av fildelningsprogram. Fildelningsprogram innehåller mycket mer än porr. Här finner killarna även vanlig spelfilm, musik och datorspel, och därför tror jag inte killarna räknar fildelningsprogram som en "pornografisk sida" på Internet.

Det stora utbudet av porr på Internet underlättar användandet. Killarna behöver inte längre synliggöra sin användning av porr, vilket lett till en ökad konsumtion. Trots att killarna i fokusgrupperna anser att porr är något som alla killar någon gång använder sig av, är det inget som killarna skyltar öppet med.

En av dem svarade att användandet av porrfilm kan ses som ett mandomsprov, något som alla måste gå igenom i tonåren.

På frågan om killarna tror att tjejer använder sig av porr svarade majoriteten av killarna att tjejer visst tittar på porr, men kanske inte lika ofta som killarna. Det är enligt killarna mer tabubelagt för en tjej att tala öppet om porr, än vad det för en kille. Enligt en av killarna ljuger en tjej, då hon säger att hon aldrig har tittat på porrfilm. Killarna tror att nyttjandet av porr bland tjejer har ökat, men de flesta av killarna kan inte tänka sig att tjejerna skulle använda sig av porr när de är ensamma. I stället tittade tjejerna, enligt killarna, på porr tillsammans med tjejkompisar eller tillsammans med sina pojkvänner.

I en av fokusgrupperna ställde jag frågan: "*Vad anser ni om sexualundervisningen i skolan?*" Killarna ansåg att skolans sexualundervisning är dålig, då undervisningen inte är anpassad efter dagens samhälle. Sexualundervisningen fokuserar fortfarande enligt killarna på; "hur penis ser ut och hur barn blir till". I stället bör sexualundervisningen ta upp ämnen som olika tabun. För att få ungdomar intresserade anser killarna att lärarna måste möta ungdomarna på deras nivå, d.v.s. använda ungdomarnas eget språk. Killarna säger att lärarna blir generade för ord som analsex, oralsex, knulla och kuk, vilket innebär att ungdomarna känner att de inte kan föra en öppen diskussion om sex och porr. Skolan måste enligt en av killarna "öppna upp" för diskussion och inte lägga locket på när det handlar om känsliga ämnen. En av killarna sa; "porr finns här och sex kommer alla ha någon gång så varför då inte snacka om verkligheten" och "porr kan vi inte förbjuda, så då får resten anpassa sig".

6.2.2 Hur anser killarna att deras användning av porr påverkar dem rent allmänt?

Killarna förklarar att det stora utbudet av porr har ökat behovet av att använda sig av det. Tidigare var killarna tvungna att synliggöra sitt användande av porr när de hyrde porrfilmer tillsammans med kompisarna eller köpte porrtidningar. När de olika tv-kanalerna började visa porrfilm på nätterna kunde killar med tillgång till dessa kanaler spela in filmer som sedan vandrade mellan vännerna. Det stora utbudet av porr innebär att killarna tänker mer på sex. En kille sa att han ofta tänker på sex då han ser snygga tjejer, och detta kopplade han till sin konsumtion av porr.

I kompisgrupperna talar killarna ofta om olika sidor på Internet som de besökt. Det handlar främst om sidor med ”äckligt” innehåll, men även sidor med snygga tjejer. En av killarna förklarar att han har en kompis, som efter skolan direkt beger sig hem för att titta på porr. En annan kille i fokusgruppen säger att han har en kompis som lagt ut bilder på sig själv på en sida som heter knullkontakt.se. Denna sida används av personer som vill finna en sexuell relation och här lägger besökarna ut bilder på sig själv, främst bilder på sina könsorgan.

6.2.3 Hur anser killarna porr påverkar deras syn på sex?

På frågan om killarna känt behov av att testa något de sett på porrfilm så svarar samtliga analsex. Analsex har blivit ett vanligare samtalsämne bland killarna men de anser att mycket bara är ”snack”. Att killarna i kompisgruppen pratar om analsex innebär inte att de sedan använder sig av analsex i verkligheten. Analsex ses som kvinnoförnedrande men ändå som något ”man” ville testa även om ingen av killarna regelbundet använde sig av det. Killarna förklarar att analsex är något som de skulle testa en eller två gånger och helst analsex med ett KK. En av killarna som hade testat analsex sa, att han inte ville göra det med sin flickvän, för då hade han inte kunnat se henne i ögonen igen. Om porrfilm inte visat analsex, hade killarna inte känt något behov att testa.

På frågan om killarna tror att tjejerna kan känna sig tvingade att testa analsex, svarar killarna att det säkert varierar. Vissa tjejer testar för att de själva vill medan andra kan känna påtryckning från pojkvännen eller från kompisar. En av killarna som först sa att en person aldrig får tvinga till sig analsex förklarade senare i intervjun att killar måste tjata och tjata för att tjejen till sist ska ge med sig. Det är här svårt att tyda vad killen anser vara tvång eller ett ömsesidigt beslut.

Killarna menar att även tjejer blir påverkade att testa olika saker när de sett på porrfilm, läst något i en tidning eller sett något program på tv. Ett exempel är en flickvän till en av killarna som under sexakten tryckte ett finger i rumpan på honom. Detta gjorde hon efter hon sett tv-programmet ”Fråga Olle” där det framkommit att killar har en erogen punkt i anus.

Killarna anser att de i porrfilmerna kan sortera ut vad som är gångbart i verkligheten. Samtliga anser att avsluten i porrfilmerna, där mannen oftast får synlig utlösning i kvinnans ansikte, inte var något som förekom på "riktigt". Syftet med dessa avslut som kallas "cumshots" är enligt killarna att förmedla bilder av manlig dominans och att förnedra kvinnan i filmen.

Killarna säger att de påverkades mer av porrfilm när de var yngre och inte hade samma erfarenhet av sex som de har idag. Nu när killarna anser sig ha större sexuell erfarenhet har de lärt sig vad som fungerar och inte fungerar i en sexuell relation. Att killarna tittar på porrfilm med "äckliga" inslag innebär inte att de sedan använder sig av vad de sett. Killarna förklarar att de i relationen med en tjej är tvungna att visa hänsyn. En del tjejer tycker om att experimentera medan andra saknar intresse för det.

Språket har, menar en av killarna, blivit råare. Enligt honom använder killar och tjejer sig av ord som "hora" eller "bitch" i allmänna diskussioner. Detta kommer, anser han, från porrfilmerna. "Bitch" kan killarna säga till en tjejkompis, men de skulle inte säga så till en främmande tjej, då denna skulle kunna tolka ordet fel. Ord med sexistisk innebörd kan användas i vardagliga samtal på ett skämtsamt sätt kompisar emellan, men orden kan även ha en sexuell innebörd under själva sexakten. Meningen "knulla mig hårt" kan vara sexuellt upphetsande. Det är enligt killarna oftast äldre personer som hänger upp sig på att ungdomar använder sig av ett hårdare språk medan ungdomarna själva inte alltid uppfattar dessa ord som negativa.

Porrfilmerna förmedlar ett visst utseendeideal där männen, i likhet med kvinnorna ska vara vältränade. Tjejerna ska ha stora bröst och fasta rumpor. Männen ska ha stora könsorgan. Killarna anser sig inte längre påverkas av dessa ideal, men när de var yngre påverkades de desto mer. En av killarna förklarade att storleken på "pillen" var något som hade bekymrat honom som ung.

Killarna tycker att det är OK eller rent av ett måste att tjejerna i porrfilm smeker varandra medan det bara är "äckligt" när män smeker varandra. På frågan varför det är OK att kvinnorna smeker varandra men att männen inte får röra vid varandra svarade killarna att det skulle vara "böigt". Enligt en av killarna är majoriteten av porrbrukarna män och för dem är det inte intressant att se män smeka varandra.

6.2.4 Hur anser killarna att porr påverkar deras syn på tjejer?

Majoriteten anser inte att deras syn på tjejer förändrats av porren. Enligt ett par av killarna finns det tjejer som är "porriga". Dessa tjejer har en kåt blick, stora bröst, är blåögda och blonda och har utmärkande kläder som t ex. kort kjol. Dessa tjejer vill killarna "sätta på",

men det är mer attraktivt med tjejer som killarna får ”jobba på” för att få. En av killarna menar att blondiner generellt sätt är ganska korkade och att det oftare blir en allvarlig relation med en brunett.

Killarna kan tänka sig att tjejer påverkas lättare än killar av porr eftersom att det oftast är vältränade tjejer som poserar på nakenbilder och i porrfilm. Dessa poserande tjejer förmedlar ett ideal som killarna gillar och därför försöker ”vanliga” tjejer att uppträda likadant.

Killarna tycker att tjejer inte alltid står för vad de säger. Om en tjej säger att hon aldrig tittat på porrfilm, ljuger hon då det inte anses fint för en tjej att titta på porr. Att tjejerna inte är ärliga kan enligt killarna bidra till att tjejer går med på saker som de egentligen inte vill pröva och sedan får killarna skit för det. En av dem framförde att tjejer kan gå med på olika saker i en relation men att de sedan förhållandet tagit slut kan påstå att de blivit tvingade till olika saker, som t. ex. analsex.

6.2.5 Vilka frågor som rör porranvändandet skulle killarna vilja ställa till en anonym sexexpert?

Denna fråga uppfattades olika av killarna. Ett par av dem utgick från att sexexperten var porrskådespelare, medan de övriga utgick från att sexexperten kom från ungdomsmottagningen eller något liknande. Följande frågor skulle killarna i alla fall vilja ställa till en anonym sexexpert:

- Varför visas det inte porrfilm på vanliga biografier?
- Varför görs det inga seriösa porrfilmer med handling?
- Var finner man lättast en partner?
- Varför medverkar man i porrfilm?
- Finns det något bra trick att få tjejen riktigt kåt?
- Är det kul att vara porrskådis?

7 Analys

Killarna ansåg själva att deras användning av porr med åren ökat eftersom porr blivit allt mer tillgängligt i vårt samhälle. Aktuell statistik från Medierådet visar att 73 % av Sveriges befolkning har Internetuppkoppling i hemmet (www.medieradet.se, 1), vilket innebär att ungdomar idag har större möjlighet att använda sig av porr utan att det syns utåt. Före Internets tillkomst var respondenterna tvungna att använda sig av den porr som fanns i videobutikerna, porrtidningarna på Statoil och porrfilmer inspelade från Canal+. Det

begränsade utbudet av porr innebar att killarna ofta var tvungna att synliggöra sitt användande av porr när de köpte porrtidningar eller hyrde film i videobutiken. Ett sätt för att komma undan detta synliggörande var att spela in film på Canal+ och sedan dela med sig med kompisarna. För att göra detta måste killarna med tillgång till Canal+ spela in porrfilmer på video, vilket kunde bli komplicerat då porrfilmerna visades på nätterna och att föräldrarna kunde komma på dem när de spelade in filmen.

Idag kan killarna använda sig av Internet hemma och i många fall har de egna datorer på rummen som föräldrar inte har uppsikt över. Porr är enligt killarna i fokusgrupperna något som de flesta använder sig av, men fortfarande är det inget som killarna vill "skylta" med utåt. Även om killarna i min studie inte visat intresse för chattsidor som Lunarstorm och snyggast.com är de medvetna om att dessa sidor finns. De säger att det speciellt är yngre personer som besöker dessa sidor. Användandet av Internet i form av chattande på olika ungdomssidor och nerladdning av porr kan kopplas till begreppet *social friställning*, vilket betyder att vi idag kan se hur gamla normer och umgängesformer luckras upp allt mer (Aspelin, 1994).

Killarna i undersökningen tror att porr nu är mer accepterat bland unga, men att det bland folk i allmänt fortfarande anses som något fult och oacceptabelt. Denna oenighet om vad som är accepterat och inte accepterat kan skapa en förvirring och osäkerhet hos killarna, s.k. *värdeambivalens* (Aspelin, 1994). Tillsammans med kompisarna kan killarna tala öppet om sin porrkonsumtion då de har samma intressen men de skulle inte tala lika öppet om porr i sällskap med föräldrarna. I en interaktion är det viktigt att individerna bekräftar varandra både språkligt och emotionellt. I interaktionen med kompisar kan killarna hitta en språklig och emotionell bekräftelse på sin egen uppfattning kring porr, vilket leder till en känsla av gemenskap. Denna språkliga och emotionella interaktion som sker mellan olika individer kan benämnas *social integration* (ibid.). Killarna säger att vissa ord som "*bitch*" har blivit en naturlig del av deras vardagliga språk och att detta ord kommer från porrvärlden. "*Bitch*" har enligt killarna olika betydelser i olika situationer. Att killarna säger "*bitch*" till en tjej som de känner är OK medan killarna inte kan använda samma ord till en främmande tjej på stan. Det är m.a.o. viktigt vad som sägs och hur det sägs men även var det sägs.

Killarna förklarar att det är lättare att prata om porr som upplevs som "rolig" medan porr som är till för att skapa sexuell upphetsning inte är lika lätt att tala om. Enligt en studie gjord av RFSU har unga killar olika syften med sin porrkonsumtion. Antingen söker killarna upphetsande porr eller fascinerande porr. Sistnämnda porr handlar ofta om sidor som visar "äckliga" företeelser som t. ex. bajs-, urin- och djursex (Foxhage, 2006).

Killarna ansåg som jag har nämnt tidigare att porr påverkade dem mer när de var yngre och inte hade samma sexuella erfarenhet som de har idag. Under adolescensen går killarna igenom olika utvecklingsfaser. I den tidiga adolescensen, då kroppen börjar förändras kan killar känna oro för saker som storleken på penis (Johansson, 1995). Om unga killar under denna utvecklingsfas tittar på porrfilm kan de få en snedvriden uppfattning om vad som är en ”normal” storlek på penis då männen i porrfilmerna ofta har en penisstorlek över det ”normala”. Under högadolescensen skapar killarna sin sexuella identitet och visar ett allt större intresse för det motsatta könet. Även här kan porrfilmerna påverka, då dessa filmer ofta förmedlar en fiktiv bild av hur killar ska agera i en sexuell relation (Carlberg, 1998)

Enligt killarna i fokusgrupperna påverkas deras syn på sex av det stora porrbudet. Killarna tänker mer på sex och genom sin porrkonsumtion har de skapat ett behov av att testa nya varianter som t ex. analsex. Analsex är något som dryftas i samtliga fokusgrupper. Killarna anser att deras lust att testa analsex är ett resultat av deras användande av porrfilm. Att killarna talar om analsex i kompisgruppen innebär inte att de sedan verkligen provade på analsex i en sexuell relation. Även om de skulle vilja testa analsex var det inget de ville testa med flickvännen, då killarna förknippar analsex med kvinnoförnedring. Porrfilmerna innehåller enligt killarna kvinnoförnedrande inslag men dessa anser sig killarna kunna sortera bort. Andra exempel på kvinnoförnedrande inslag i de porrfilmer som killarna sorterar bort är avsluten där mannen synligt får utlösning i kvinnans ansikte. Dessa inslag handlar enligt killarna om manlig dominans och är ett sätt att visa mannens makt i förhållandet till kvinnan. Killarna tycker inte att synliggörandet av mannens utlösning är viktigt i en sexuell relation. När en kille är tillsammans med en tjej är han tvungna att ta hänsyn till tjejens behov. Bilden av mannen och kvinnan i porrfilmerna är enligt killarna snedvriden och osann. I porrfilm är mannen dominant och okänslig och detta passar inte ihop med killarnas bild av hur de ska bete sig i ett förhållande med en tjej. En kille måste i en relation med en tjej visa förståelse och en känslomässig närvaro vilket kan kopplas till värderingarna om den moderne mannen som Lina Paulsson (2005) tar upp i sin studie ”*Hon såg mig som en man, liksom*”. Att killarna i kompisgänget intar en viss attityd innebär inte att de visar samma attityd i relationen med flickvännen vilket i sin tur kan kopplas till begreppet *situationell manlighet* (Johansson, 1995).

8 Avslutande diskussion

Majoriteten av de tillfrågade killarna i denna uppsats ansåg alltså själva att de blivit påverkade av det ökade utbudet av porr i vårt samhälle men att denna påverkan var större när de var yngre. Till skillnad från när de var yngre ansåg killarna att de idag kunde sortera bort inslag i porrfilmerna som inte bör höra hemma i en sexuell relation. Eftersom utbudet av porrfilm är så stort finns det möjlighet för brukaren att välja bort det som inte tilltalar honom/henne och även sortera bort vissa sekvenser i porrfilmer. Brukarna av porrfilm är oftast inte intresserade av handlingen utan intresserar sig mer för de filmsekvenser som bidrar till sexuell upphetsning och därför är brukaren inte tvungen att se hela filmen utan kan välja efter eget intresse.

Risken är, som jag ser det, att yngre killar som inte skapat sig egna sexuella erfarenheter inte har samma möjlighet att sälla bort det som inte är användbart i en sexuell relation. För att få sexuell erfarenhet måste killarna och tjejerna få möjlighet att experimentera, men det är viktigt att detta sker ömsesidigt. Denna ömsesidighet förmedlas aldrig i porrfilmerna och det är därför viktigt att vi vuxna tar ett större ansvar i diskussionerna kring porr, men vi kan inte följa med ungdomarna in i sängkammaren för att där förklara vad som är brukligt och inte brukligt.

Den attitydförändring som killarna visar utåt gällande vissa sexuella handlingar, t. ex. analsex, eller det råare språket med sexistiska inslag är inget som killarna oroar sig för. Oftast är det äldre som reagerar på ungdomars förändrade attityder då våra värderingar om vad som är rätt eller fel inte passar ihop med de värderingar som en del ungdomar har idag. Vuxna i samhället har i alla tider haft invändningar mot olika ungdomsfenomen då dessa gått emot de vuxnas uppfattningar om vad som kan anses lämpligt i sexuella relationer.

Internet och dess innehåll har blivit ett hett debattämne och det är skrämmande att vi idag fokuserar mer på negativa effekter kring porr än på det våld som barn och ungdomar möter i film och datorspel. Jag anser inte att porr är värre än dagens våldskildringar, men det innebär inte att jag är för all porr. Jag tror det är lika svårt att förbjuda porr som att förbjuda alla skildringar av våld. I stället bör vi finna andra tillvägagångssätt att möta porrens påverkan på våra ungdomar som t. ex. att förnya och förbättra sexualundervisningen i skolan som med åren verkar ha förändrats i negativt riktning.

En av killarna i denna undersökning sade: "Vi måste öppna upp för en diskussion och inte lägga locket på så fort det handlar om olika tabun". Jag håller med honom, det är viktigt att vuxna möter ungdomarna på deras egen nivå och inte ställer sig över dem och utifrån sina egna värderingar bestämmer vad som är bäst för ungdomarna.

Jag kan i resultatet från fokusgrupperna tyda att killarna visar olika förhållningssätt på olika sociala arenor vilket kan kopplas till begreppet situationell manlighet (Aspelin, 1994). Att killarna visar en "tuff" attityd tillsammans med kompisarna innebär inte att de visar samma "tuffa" attityd tillsammans med flickvännen. Situationell manlighet är inget ungdomsfenomen och inte heller ett könsrelaterat sådant trots att det här benämns som situationell manlighet. Det borde kanske även finnas *situationell kvinnlighet* då även kvinnan använder sig av olika rollbyten.

Under uppsatsarbetets gång har jag lagt märke till att även jag själv intagit olika förhållningssätt till porr i olika situationer. Att porr allmänt sett ses som något "fult" innebär att jag i vissa interaktioner var av en mer neutral uppfattning. I interaktionen med vuxna har jag kunnat känna ett visst motstånd mot att vara ärlig om vad jag tyckte och tänkte kring ämnet porr, medan jag tillsammans med vänner och ungdomarna i fokusgrupperna kunde tala mer öppet och frispråkigt. Om jag nu i efterhand ställer mig frågan om vilket förhållningssätt som jag känt mig tryggast i är det utan tvekan tillsammans med vännerna och ungdomarna. Trots att jag som "vuxen" har skapat mig en egen uppfattning om porr påverkas jag än idag av den allmänna uppfattningen i vårt samhälle.

Jag har i min uppsats endast belyst tolv 18-åriga killar uppfattning av porrens påverkan och deras syn kan inte ge oss någon helhetssyn. Det skulle därför vara intressant att göra en liknande undersökning på ett större antal killar och se på sociala och kulturella skillnader samt belysa eventuella skillnader mellan landsort och storstad. Killarna i denna undersökning uppgav att de påverkades mer av porr då de var yngre. Det skulle därför vara intressant att intervjua yngre killar eller genomföra en liknande undersökning på 18-åriga tjejer för att få en uppfattning av hur de påverkas av porr.

Uppsatsarbetet har varit väldigt givande då jag fått möjlighet att fördjupa mig i ett kontroversiellt och "fult" ämne som porr. Jag är medveten om att jag har valt ett ämne av massmedialt intresse, då jag under uppsatsarbetets gång stött på mängder av tidningsartiklar, debattprogram på tv och aktuella rapporter om ungdomars porranvändning som t. ex. Medierådets rapport "*Koll på porr*" som publicerades i april 2006.

Källförteckning

Litteratur

Andersson, Jesper (2005) "Mellan svett och maskara" i Johansson, Thomas: *Manlighetens omvandling*. Riga: Bokförlaget Daidalos AB.

Andersson, Mattias (2005) *Porr, en bästsäljande historia*. Stockholm: Prisma bokförlag

Aspelin, Jonas (1994) "Hot om de sociala banden" i Miegel, Fredrik, Johansson, Thomas: *Mardrömmar och Önskedrömmar*. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion AB.

Badinter, Elisabeth (1992) *X Y, om mannens identitet*. Juva: WSOY.

Bergström, Maria (2006) "Vad är normalt?" i Medierådet: *Koll på Porr* (sid.9-22)

Billinger, Kajsa (2006) "Fokusgrupper" i Larsson, Sam, Lilja, John, Mannheimer, Katarina: *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

BO (2004:06) *Upp till 18, fakta om barn och ungdom*. Stockholm.

BO (2004) *Älska, älska inte*, om barns och ungas nära relationer. Stockholm.

Carlberg, Gunnar (1998) *Dynamisk utvecklingspsykologi*. Stockholm: Natur och Kultur.

Eysenck, Michael (2000) *Psykologi, ett integrerat perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

FHI (1998:11), Levin, Bo (red). *Sex i Sverige, om sexuallivet i Sverige 1996*.

FHI (2006:18), Forsberg, Margareta (red). *Ungdomar och sexualitet - en forskningsstudie 2005*.

Foxhage, Daniel (2006) "Pornografi - och hur man får vara pojke" i Medierådet, *Koll på Porr* (sid.49-66)

Helmius, Gisela (2000) *Manus för mognad, Om kärlek, sexualitet och socialisation i ungdomsåren*. Sala: Mimers brunn, kunskapsförlaget.

Hirdman, Anja (2002) *Tilltalade bilder*. Stockholm: Atlas bokförlag

Hirdman, Anja (2004) "Medialiserad sexualitet" i Florin, Ola, Lundquist, Daniel, Stenstam: *Vad har mitt liv med Lilja, att göra?*. Stockholm: Svenska filminstitutet (sid.145-149).

Hirdman, Anja (2005) "Respect the cock" i Johansson, Thomas: *Manlighetens omvandling*. Riga: Bokförlaget Daidalos AB.

J Kaplan, Louise (1987) *Farväl till barndomen: en bok om adolescensen*. Stockholm: Natur och Kultur.

Johansson; Thomas (1995) "Det stora äventyret" i Bolin, Göran, Lövgren, Karin: *Om unga män, identitet, kultur och livsvillkor*. Lund: Studentlitteratur.

Johansson, Thomas, Hammarén, Nils (2006) "Genus, makt och pornografi" i Medierådet, *Koll på Porr* (sid.25-47)

Lundquist, Daniel (2004) "Pornografins roll i samhället" i Florin, Ola, Lundquist, Daniel, Stenstam, Eva, Viklund, Klas: *Vad har mitt liv med Lilja att göra?*. Stockholm: Svenska filminstitutet (sid.140-145).

Meyer, Petra (1996) "Med klitoris i halsen" i Radon, Vidka (red) *Humanistiska föreningens tidskrift Känguru*, vol 5.

Paulsson, Lina (2005) "Hon såg mig som en man, liksom" i Johansson, Thomas: *Manlighetens omvandling*. Riga: Bokförlaget Daidalos AB.

Rogala, Christina (2006) "Vuxenvärldens oro" i Medierådet, *Koll på Porr* (sid.103-123)

Svedin, Carl-Göran, Åkerman, Ingrid (2006) "Ungdom och pornografi – hur pornografi i media används, upplevs och påverkar pojkar respektive flickor" i Medierådet, *Koll på Porr* (sid.83-100)

Internetkällor

(Samtliga sidor besöktes den 17 maj 2006)

- www.wikipedia.org
http://sv.wikipedia.org/wiki/Kama_Sutra
- www.kvinnofronten.nu
<http://www.kvinnofronten.nu/patalom.htm>
- www.fof.se
<http://fof.se/?id=034384%7Cartikel>
- www.fhi.se
- www.bra.se
- www.rfsu.se, 1.
<http://www.rfsu.se/upload/PDF-skolsajten/ungdomars-sexuella-praktik.pdf>
- www.rfsu.se, 2.
http://www.rfsu.se/porr_hit_dit.asp
- www.psy.umu.se
<http://www.psy.umu.se/forskning/popularvetenskap/popsocial/>
- www.rfsu.se, 3.
<http://www.rfsu.se/001201.asp>
- www.medieradet.se, 1
<http://www.medieradet.se/upload/DetUngaInternet/arsrapport2005.pdf>
- www.medieradet.se, 2
http://www.medieradet.se/templates/Page_626.aspx
- www.medieradet.se, 3
http://www.medieradet.se/templates/Page_556.aspx

Frågor angående sex och pornografi:

Vilka är dina kunskapskällor för att få information om sex?

- Internet Vänner Film Ungdomsmottagning Vuxna
- Olika föreningar ex RFSU Skolans sexualundervisning Ungdomsajter ex Lunarstorm
- Annat _____

Om du söker pornografi var söker du denna?

- Internet Tidningar Film på tv Hyrfilm Annat _____

Hur ofta besöker medvetet pornografiska sidor på Internet?

- Dagligen 5-6 gånger/vecka 2-4 gånger/vecka 1 gång/vecka
- Mer sällan Aldrig

Använder du dig av fildelningsprogram, ex kazaa, dc++

- Ja Nej

Om ja, har du där laddat ner pornografi?

- Ja Nej

Om ja, i vilken form?

- Bilder Film Text Annat _____

Har du någon gång tittat på porrfilm med din partner?

- Ja Nej

Om Ja, vem har tagit initiativ till detta?

- Jag Min partner Vi tillsammans

Vad var orsaken till att ni valde att se porrfilm tillsammans/ eller att någon av er tog initiativ till att fråga?

- Söka spänning I ett experimenterande syfte Söka kunskap
- Bli sexuellt upphetsade Annat _____

Anser du att pornografin påverkat din syn på sex?

- Ja Nej

Om Ja, på vilket sätt?

Vad är pornografi för dig?

Datum: xxxxxx

Hej!

Mitt namn är Marcus Peterson och jag läser sjätte terminen på Socialhögskolan i Lund. Under denna termin skriver vi C-uppsats. Jag kommer i min uppsats ur ett utvecklings- och socialpsykologiskt perspektiv undersöka artonåriga killars upplevelse av hur de påverkas av sin användning av porr.

I uppsatsarbetet kommer jag att använda mig av tre fokusgrupper med 5-6 artonåriga killar i vardera grupp. Killarna kommer i dessa fokusgrupper få svara på en kort och enkel enkät och denna enkät kommer sedan att ligga till grund för en öppen diskussionen.

Som uppsatsskrivare har jag tystnadsplikt och de svar jag kommer att erhålla från de tillfrågade är anonyma och de kommer enbart att användas i denna undersökning.

Uppsatsen beräknas vara klar i slutet av maj och kommer då att publiceras på Lunds Universitets hemsida.

Jag är tacksam för svar, även om svaret innebär att ni önskar att inte delta. Och eftersom dessa fokusgrupper ligger till grund för själva uppsatsarbetet önskar jag ett så snabbt svar som möjligt. Kontakta mig gärna angående frågor kring undersökningen.

Handledare för uppsatsarbetet är Gunilla Lindén, lärare vid Socialhögskolan i Lund och henne går det att nå via mail: xxxxxxxxxxxxxxxxxxx

Med vänlig hälsning

Marcus Peterson

Mobil: xxxxxxxxxxx

Hem.tel: xxxxxxxxxxx

Mailadress: xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx